Масса а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дени ● ШОАТТА, 29 СЕНТЯБРЬ, 1979 ШУ. ● № 117 (5092). ● Мах 2 кепиг.

Коммуниста Рожнов Николай Павловича В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводерча № 1—2 йолча установке вокххагlнола оператор волаш къахьега ткъаь ялх шу дизад. Предприятие эгара опытнегlа вола технолог лоархlаш ва из. Хьнаре къахьегарал совгlа общественни балха тlа а доккха дакъа лоац цо. Пр... рга декхараш кхоачашдеш ва из. Дот рьаза долаш шай опыт дlа а луш, дуккха къона мехкдаьттахой кийчбаьб цо. Хlанз цо lомаеш я Н. Бяковая.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) технологий говзал lомаеш йола Н. Бяковаяи вокххагlвола оператор Н. Рожкови.

З. БАТЧАЕВА сурт.

В. И. Ленин ваь 110 шу дизара накъадолхаш

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Хаоттамо колхозийн совхозийн механизаторашна йиш ялийт сихдаь кхашкара балхаш чакхдаха. Хlанз цар шоей низ тlабахийтаб хьажкlаш, генараш, дуга, шекара свеклаш, баьцадоараш чуэцаран тlадоагlача шера хургболча хьувкъаме эше пард кийчъяран.

Хьажкlаш 11,6 эзар гектар чуийцай республике 24 сентябрь тlенхоачаш. Уж я дlайийнарех 35 процент. Балхаш дика вlаштlоьхдаьча чуэц шоллагlа хьувкъем Ачхой-Мартановски Наурски районий боахамашка. Цар чуийце хьажкlаш 60 процент я. Совхкерчул дукха сихагlа чуэц хьажкlаш ергача республике.

Генараш чуийцад 15,1 эзар гектара тlара — дlадийнарех 81 процент. Из даьтта доаха культура чуийца баьнаб Грозненски Урус - Мартановски боахамашкара къахьегамхой. Генараш чуийца боала болх Малгобека, Надтеречни, Сунженски, Шалински районашкера кхаш лелаяра. Дика хьувкъем кхебаьб Наьсарен, Сунженски, Урус - Мартановски районашкарча боахамаша. Цар 12 центнер генараш даькад хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача.

Дуга 7168 гектара тlара чуэца дезаш да Гудермесски Шелковской районашкара боахамаш. Аьрда даьккад 2573 гектара тlара, хlаьта Гудермесски районе дlадийначох еханел совгlа хьекхо даьккад.

Шекара свеклаш хьаьххай 1855 гектара тlара, е дlайийнарех 21 процент. Ачхой-Мартановски Грозненски районашка кхоелагlа дехьа чуийце баьннаб из культура. Дика хьувкъем кхебаьб Урус-Мартановски районе свеклаш лелаяраца. Цар хlара гектара тlара 259 центнер мерза овлаш доал юкъера лаьрхlача.

Овлаш кийчдера сеготагlа дерех цхьа гlуланх да. Падоагlача шерарча хьувкъаме 56 эзар гектар лаьтте аьхад вай республике. Аха дезачох хоагlа дехье да из. Планагlо лаьрхlачул ах совгlа лаьтта аьхе даьнад Гудермесски, Советски, Шалински районий боахамаш. Цхьабакъда, эсаа лел овхам дара болх Веденски, Наурски, Ножай - Юртовски, Урус - Мартановски районий боахамашна.

Тlехье кхача культураш сихагlа чуэцара, дерригlа лаьтта ахара мел эша тороклаш республика кийчъоаьшем автозаводаш, цудуьхьа юрта боахама къахьегамхой сий доле декхар да ма хулла дихагlа из болх чакхбеккхар, сихагlа гуйне чуэрзар.

Тоабеннаб цеха болх

Шелковской районе «Путь к коммунизму» яхача колхоза доакъара цех цхьан хана тlехьаюсаш яр. План кхоачашъяцар, механизаторашта юкъера яхь эсала вlаштlехьъяьккхяр, къахьегама дисциплина дика яцар.

Соахкара шу долалуш нека кулгалде хьожавир къона коммунист Кочетков Николай. Из хержар партгрупоргелла а. Цу цехе болх бе лахийтар кхы а кхоъ механизатор - коммунист. Тlаккха партгрупиана юкъе ворхl коммунист хилар. Организаци йоккха еле я, дикагlа лела даьлар гlулакхаш. Партгрупиа инициативагlа хlара бетта собранеш йора, балха хьоксамеш а дуьцаш, белгалбоахар дикагlболи механизатораш, критика йора во лелараша. Цо шай тlехьале слара коллектив производственни заданеш тlехкхоачашъе яьлар. Норма 8—9 тони йолаш, дийнахьа 30 тоннага кхоачаш гранулаш кийчйора цо.

Кхычарна хьокхим луш къахьегар коммуниста Динаков Михаила. Ялх шу да машинист - гранулятор волаш цо болх бу. ДГ-1 яхача гранулятораца 12—13 тони гранулеш лу Михаила норма 8 йолаш. Цун опыт кхычар а lомаеш я.

Партийни группо дика болх бийт доакъарий цехага укх шера а. Лаьрххlача термаца лелаю социалистически яхь. хlаране шийца тlадилла гlулакх кхоачашду. Коммуниста П. Кузьмина тlадиллад яхьа экран лелаелга. Цо хlара дийнахьа итогаш ю цехе баьча балхе. Хьалхле яьккхача операторан шофераи лу цlе вымпел. Цигта дlаоал цар даьккха алапи я. Дикагlбараш къоастабеча хана лоархl общественни гlулакхаш цар мишта кхоачашду, дезал мишта кхеву. Цу гlулакхаша коллектива болх тоабу. Цхьан дийнахьа гранулятор ехача, вирь машинист ваьллар из тоаеш. йистебаллалца цlа а ца болхаш.

Партгрупиа инициативагlа кийчъяьй цlе уголок. Цига ларгlатта салаlа, газеташи журналаши деша йиш я. Машинисташта политинформацеш еш ва хьехархо Ерошенко Д. М.

Хьиваре къахьегаш ба коммунисташ - механизатораш А. Магомедов, Н. Селиванов, Н. Абдурахманов, А. Зеленский.

Хlанз колхоза доакъарий цеха коллектив хьалхалаттарех я. Шера план 3000 йолаш цо яьй 3124 тони гранулаш. Цу балхаца доккха дакъа лаьцад Кочетков Николая кулгалдеча партгрупио.

Е. ФАРНИЕВА.

Iажаш чуийца баьннаб

Грозненски районе 1 Мая цlерагlча колхозе бешамаш лелаяраш 276 гектара тlара сом чуийца баьннаб. Укх шера из дика хьийкъа хилара колхоза торо я пачхьалкхен план тlехкхоачашъе. Планагlа 1550 тони йолаш, хlанзале дlабеннаб 1610 тони lажаш, хlаьта беррига хьабаьхараш 1800 тони я.

Шин бригадера колхозхой ба сомий бешамашка балхаш деш. Къоьстта дика хьийкъаб lажаш номер цаl йолча Черникова Мариас кулгалдеча бригаде. План 880 тони йолаш цуа бригадо дlабеннаб 980 тони lажаш. Ужжал lажаш дlа а бенна, шоай план кхоачашъяьй Целовальникова Раисас кулгаллеча шоллагlча бригада коллективо а. Бригадашка хьинаре къахьегаш ба Голованова Вера, Черкасская Валентина, Магомадова Раният, Зотова Антонина, Волкова Мария, Хажинова Надежда, кхыбараш.

С. АУШЕВ.

Цун толамий къайленаш

Ткъо шу хьалха вера Багашев Увайс Грозненски ремонтно-механически заводе токаралла болх бе.

Дукха дийсалу вай вахара юкъе бер долча хана дениз дезадениа гlулакх карадерладий, хlаьта цох мара салоlам да хулиш бола нах. Царех ва Увайс а. Зlамига волаш белабелар цунна аьшкаца беш бола болх. Мукх бие хьастам корабича цох дlоагlилгаш деш, даьца совхозе балха вахача кlезига мукъа ха пийтъечча пхьоале а вахе цигача цхьаца аьшка тlамилгаш йора.

Шераш, бетташ дlаьхарех юхабаланзар карелаьнеча балхашара безам. Мехкдаьтта техникум яьккхар Увайса. Амма токарал дитанзар. Цунца дуваденналдо цун вахар, нахацара безам.

— Сона-м хац цох фу аргда, из балха веьв ца ояле, — аьнна бегаш бир Увайса болх беча № 1 йолча механо-сборочни цеха начальника Абубакаров Мовлада. — Багашева дикагlа йола оамал я эшачоа новкъостал дар, кагегlбараштa хьехамаш далар.

Иттлагlа пятилетка кхаь шера кхоачаш я я. хlанз 1981-ча шера йоагlа задани еш ва из. Хlара дениа тlехкхоачашъю цо шин производственни заданеш. «Социалистически яхье котваьннар» яха знакаш гел цунна хlара шера. Цахадаш заданеш 180 — 200 процент кхоачашъеш волча Багашева хьинарера къахьегам белгалбоаккхаш елар Ленински юбилейни медаль.

Балха тlа мичча бесса баьнна а ший аьттув баьлча сагота воацачарех ва Увайс. Къахьегама ихерамлех техникен лораяра вокххагlвола испектор ва из. Производстве новкъарло ергйола хlамаш дlадоах, хlаьта балха ха чакхъяьнча шоай станокаш латта моттиг цlенъе езилга. Кхоача шаргlйола инструмент кийча хилийта езилга хьалхадоах цо.

Юкъарча балха тlа хьинаре дакъа лоац Увайса. Профсоюза завкома чувонгlа ва. Къахьегама дисциплина телзаераш, тlехьабусараша, брак ераша лоаттабеча къовсаме доккха дакъа лоац.

Алхха ший професси цунна езар хинна Iац цо балха толамаш дахара къайл... Шийн опыт йовкха хиларах кхоачам баь ца lеш, даим из гlерт ший токара говзал лаккъе. Юхе болх беш боаккача новкъостанца lимерна, ца ховш дар хьалхадоаккхаш, гlалат тоадеш ца хилча хургдацар цу тайпара толамаш.

Хьаьнала къахьегаш, юкъарча балха тlа дика дакъа лоацаш вола саг вай мехка даим веза хиннав. Из гойташ да завод ия 30 шу дизара цlей деддеш Багашев Увайса Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялар. «Иттлагlча пятилетка ударник», «Коммунистически къахьегама ударник», «Социалистически яхье котваьннар» яха сийлен знакаш еннай цунна. Заводерча Сийлен книжка тlа Багашев вола дукха ха я.

Къахьегам белар, нахаца барт тайна хилар белгал доаккхаш да уж совгlаташ. Цо кхетаду цул тlехьагlа шийн декхараш бехктохками чlоагlагlа хила безилга. Ше тlанийцар кхоачаш ца дича lолуш вац из. Балхана мара салоlам а хилан цунна, ма дарра са а къердалаш.

Б. ГОМКОРТИЕВА.

ХАНАЛ ХЬАЛХАБУВЛ

«Тlехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаьча Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводи установкашта, цехашта юкъе цхьаккха коллективаш иттлагlча пятилетка доьлагlча шера тlанийца социалистически декхараш толамца кхоачашди тlехкхоачашди ца деш. Цудухьа завода коллективо товарни продукци арахецарех из маьхала яьккхарех нийс бетта план 22 сентябре кхоачашъяьй. Цу юхейисача юкъа планагlа лаьрхlачул совгlа цо арахецаргья бlаьнг эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

Предприятерча установкашта юкъе лаьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Елагин Владимир Николаевич кертера латтача № 43-3 йолча установка коллективо. Товарни продукци арахецара итт бетта план хlанзлехьа кхоачашъяьй цо. Цул дукха тlехьабусаш бец Личная Вильям Леонтьевич, Пашков Николай Алексеевич, Агаронов Владимир Александрович керте латтача кхаь установка технологаш. Ханал дукха хьалха нийс бетта план кхоачаш а я. тlабоагlача бетта шоллагlчен кхоалагlчен декада календарагlа къахьегаш ба уж.

Цехашта юкъе лаьрхlача социалистически яхье хадданза хьалхи латташ хиларца белгалъяьнна я Колесников Анатолий Алексеевича кулгалдеча цхьоалагlча цеха коллективи. Ханал ворхl ди хьалха нийс бетта задани кхоачаш а я, планагlа лаьрхlачул совгlа хlанзлехьа арахийцай цо эзараш тоньаш мехкдаьтта продукци.

ДОГ ГIОЗДОАХА ХЬОКХАМАШ

СССР керда Конституци тlанийца шин шу дузача денна дика къахьегама совгlат кийчдаь накъабоагlа «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлой. Валови продукци арахецара нийс бетта план 25 сентябре кхоачаш а я, планагlа лаьрхlачул совгlа цу юхедисача деношка цо арахецаргья итташ эзараш сомий маьхa тайп-тайпара продукци. Товарни продукци маьхала яьккхара пачхьалкхен план кхы а хьалха кхоачашъяьй цар. Сентябрь бутт боалехьа тlабоагlача бетта чотах маьхала йоаккхаргья 110 эзар сом гарта мах бола товарни продукци.

Хlанзлехьа пхе шера план толамца кхоачаш яьй заводерча ялх болхлочо. Царех ба механически участкера токараш, коммунистически къахьегама ударникаш Стамбулиди Михаил Иванович, Светличный Иван Иванович, Плугатырев Петр Андреевич, Вышинский Николай Васильевич, Малякин Федор Александрович. Йоккха хотало яьккхай механо-сборочни участкерча Коноваленко Сергей Григорьевича кулгалдеча слесарий-сборщикий бригада коллективо. Пхе шера план тlанийца социалистически декхараш кхоачашдарах завода бригадашта юкъе эгара хьалха рапорт деннад цо.

ТIАЙОАГIАЧА ПЯТИЛЕТКА ЧОТАХ

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дена иттлагlча пятилетка задани кхоачашъяра доккхий социалистически декхараш тlанийцад Назрановски трикотажни фабрика дуккхача болхлоша. Царех итташ болча болхлоша ханал дуккха хьалха кхоачашдаьд шоаш деча доаш. Цхьайттагlча пятилетки шоллагlча шера чотах къахьегаш я упаковщица Муцольгова Лиза, кхоалагlча шера календарагlа къахьегаш я упаковщица Амирханова Роваат.

Хlанзлехьа пхе шера задани толамца кхоачаши тlехкхоачаши яьй фабрикерча бархl болхлочо. Царех ба йижарий Богатыревгlар Паьтlамати Зайнапи, Евлоева Аминат, Атыгова Люба, кийча продукци дlанхийтара йола коробкаш ераш Муружев Аьхмад, Гелисханов Хьасан, мотальщица Булгучева Вахидат. Укх шера цхьоалагlча августага кхачалехьа пятилетка хьалхарча диъ шера задани тlехкхоачашъяьй предприятерча 38 болхлочо. Белгалданихка дезаш да яхье хьалха латтача цу болхлоша кийчъеш мел йола продукци дикея тlехдикен мара ца хилар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Советои облсовпрофои 1979 шера шекара свеклай хьувкъам чуэцаш дlалуш болх беча мотте районий, совхозий, свеклаш чуэцача комплексай, автомобильни колоннай республикански социалистически яхье Условеш чlоагlъяьй.

1979 шера шекара свеклаш чуэцаш дlалуш болх беча районий, совхозий свеклаш чуэцача комплексий, автомобильни колоннай республикански социалистически яхье

УСЛОВЕШ

1979 шерара шекара свеклай хьувкъам толаме чуэцаран уж дlалхаран, юртбоахама техникаи транспортни средствайи дикхача овсарленца пайда эцара, шекара свеклаш дlаллара йола задеш тlанийца социалистически декхараш кхоачаш а тlехкхоачаш а дара. Сийлахь-боккхача Октябра 62 шу дизара доагlача бесса накъадахара йоаржаьча социалистически яхье котъяьннараш лоархlаргья.

1. Районаш, совхозаш — эгара лакхагlа хьувкъам баьккхан, шекара свеклаш хамнахьа чуэцилга а уж пачхьалкхенга йоккхара тlанийца социалистически декхараш кхоачашделга а lалашъдаьн враш.

2. Свеклаш чуэца комплексаш — эгара лакхагlа балха овсарле яьккхараш, 20 октябрь тlаккхачалехьа 80 гектарал кlезигагlа доацача кхай тlара свеклаш балха дикхан дика а йолаш чуийцараш.

3. Иттнел кlезигагlа автомашин йоаца автомобильни колоннаш — шекара заводе свеклаш дlакхухьача вlашта итт дийнахьа эгара лакхагlа балха овсарле яьккхараш.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШТА КЪОАСТАЮ:

районашта — цаl хьалхара моттиг;

совхозашта — цаl хьалхарои цаl шоллагlеи моттигаш;

свеклаш чуэцача комплексашта — цхьацца хьалхарен, шоллагlен, кхоалагlен моттигаш.

автомобилий колоннашта — цаl хьалхара моттиг.

Хьалхара моттиг яьккхача районна лу КПСС обкомеи, НГIАССР Министрий Советеи, облсовпрофеи, ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота.

Хьалхара моттиг яьккхача боахама лу КПСС обкомеи, НГIАССР Министрий Советеи, облсовпрофеи, ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота, 1000 сом ахчан совгlат.

Шоллагlа моттиг яьккхача боахама лу КПСС обкомеи, НГIАССР Министрий Советеи, облсовпрофеи, ВЛКСМ обкомеи Сийлен грамота, 500 сом ахчан совгlат. Итт дийнахьа барча балха итогеи правовой моттигаш яьа йола районаш, совхозаш, свеклаш чуэца комплексаш, автомобильни колоннаш республикански газетий тlа хьадийллача сийлен Улгlа тlа йоах.

КС-6, РКС-6 яхача свеклаш чуэцача комплексаш тlа болх беча хьалхара кхо моттиг яьккхача механизаторашка хlаранега аргlа йоагlаш йоаха отталь «Жигули» яхача марках йола цхьацца легковой автомобиль.

Совгlаташ далара йола расходаш боахамий шоай фондий чотах я. Автомобилаш рыночни фондах я.

Яхье итогех йола материалаш КПСС райкомашцеи райисполкомашцеи вийцца а вийце юрта боахама районий управленеш профсоюза райкомашца цхьане юрта боахама министерствага дlалу, цо юрта боахама къахьегамхой профсоюза обкомаца цхьана КПСС обкома бюрога, НГIАССР Министрий Советаген облсовпрофаген, ВЛКСМ обкомаген хьежара дlалу.

ХЬАЖКIАШ — ПЛАНАЛ СОВГIА

Ялета лаьрхlа 1000 гектара тlа хьажкlаш дlавийра укх шера бlаьсти Ачхой-Мартановски районе «Лермонтовский» совхозе. Уж кхейир цlи хезача кхаш леладераша Ленина, Октябрьски Революце Къахьегама Цlеча Байракха орденаш лелаеча Захаев Лече, Арсанукаев Хьусена, Дрезов Мовлде, Хатуев Аьхмада кулгалдеча бригадашка. Дlайийпача хана дена агротехника бокъонаши дlадеххача тайпара lунал дар бахьан долаш дика хьийкъай хьажкlаш. Из гуш да хlанз уж чуерзачча хана. Хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 34—35 центнер фуалъяьха хьажкlаш йоал, тlанийца хьинача декхарагlа 33 центнер хиннача.

750 гектар совгlа долча кхашкара хьувкъам чуберзабаь баьккхаб механизаторашa. Эгара хьалха цар чуийцар Захаев Лече шийн новкъосташца 400 гектара тlа кхеяь хьажкlаш. Хlара гектаро 50 центнер совгlа фуалъяьха хьажкlаш елар. Хlаьта 200 гектарах хlаранена тlера 60 центнер совгlа яьлар. Иштта дика хьажкlаш хьувкъае йиш хилийтача торонех дувца аьнна шийта дехар дича Захаев Лечас аьлар:

— Хьажкlаш кхеяра агротехника цаl я. Бакъда, укхазарча хаоттама хьалашна хьежжа дика хьувкъача сортах йола хьажкlаш дlа ца йийча гlулакх хилац. Цудухьа кlезиг-кlезига юаш тхоай лаьтташка уж мел дика хьувкъ а хьожаш, хувцаш дуккхача сортех йола хьажкlаш кхеяьй оаха. Тlехьара а белгалдаьлад тха боахам улача хьалашка «Вир 42» яхача сортах йолчаь дика хьувкъам лулга. Цудухьа цу кхагlъяраш цу сортах йолаш дlайийра совхозе хьажкlаш. Цхьабакъда, Черкий Балкхарой автономие республике дика хьувкъаш я аьнна хезаь, укх шера 200 гектара тlа венгерски фух «СКН-363» яха хьажкlаш дlайийра эа сай бригаде. Кхыча сортах йолчарна санна мара дикагlа lунал даь доацашее а хlара гектаро 60 центнер совгlа фуалъяьха хьажкlаш елар. Иштта дика хьийкъай укх шера цу сортах йола хьажкlаш кхыча районашка а. Хlаьта тlадоагlача шере тхоай боахаме низ дlа ма кхоачча дукхагlа дlаe хьажаргда тхо венгерски сортах йола хьажкlаш. Из гlулакх иштта вlаштlехьдаьккхача баьтъахьа хургда аьнна хет сона уж дика хьувкъилга гучадаьннача кхыча районашка а.

Хьувкъам чуэцаре болх новаторий методагlа комплекс вlамагl а елла чакх боаккх. Хьажкlаш хьоккхача звеноца итт комбайн я. Уж лелаеча механизаторашта юкъе лаьржача яхье хьалхара моттиг къувсаш кертерча даьхье Талхигов Ваха, Мукиев Ваха, Эстамиров Султан, Усманов Хьамид ва. Балха норма тlехкхоачаш ца еш ди дlадаьхийтац царех хlаране. Хьувкъам чуэцача юкъа яхье хьалхара моттиг ца йоаккхаш а саг вацаваца царех. Цхьабакъда, хlанз эгара дикагlа хьокхамаш Талхигов Вахий да.

Дика кхоачашду шай декхараш техника тоаеча звено коллективо, хlаьта къаьстта мастер-наладчик волча Бибулатов lусама. Балха йоккха опыт хиларах гарра сихеи тешамеи ду цо ше хьадер.

Кхай тlара хьатта хьажкlаш дlакхухьача звеноца цхьайтта трактор я. Царех хlаране шийна лаьфет лелаю — яьсса яр комбайна тlехьаюзаш, хьажкlах йизар хьатта дlаюгаш. Балха нормаш кхоачаш ца еш цхьаккха вац. Хlаьта хьажкlаш чуэца йолаелча дена яхье хьалха Дзабраилов Аьхмади Бушуев Шахиди ва.

Иштта овсаре болх бу силос йоллача аьта гlадамаш дlакхухьача шофераша Масаев Ийсас, Гайсаев Туркос, Эльмурзаев Эхберда, Герасимов Валере. Дийнахьарча нормах 8-за кхай тlара силоса гlадамаш дlадаьха лелача. 15—17-за дlахьу царех хlаранс. Уж бероагаш а «Госкомсельхозтехника» Ачхой - Мартановски предприятера бе.

Хьувкъам чуэцаш боахама наха балха ха зехьа йоаергйоацаш вlаштlехьбаьккхаб къахьегам. Иштта, кхача делкъийга дуккьал кхай тlа хьабахь. Механизаторашa хlама юача юкъа эшаш моттиг нийсъелча довгор чу а детте болх дlахо дlабахьа тракторашa, автомобилаш кийчъю бензозаправщикаша.

Кхай тlа болх бечарех мерза хий мала а гlаьпенаш эша безаш, кхыдар эша безам болаш вах хул. Цар хьашташ кхоачашдеш ва Ачхой-Мартановски райпо «автолавка» шофер Чапханов Гlойти. Ийс сахьат даьлча хьавоагlа из кхай тlа. Цхьан звеногара шоллагlчуна тlаводаш, цигара хьатта водаш сайрнина пхиь—ялх сахьат даллалца дел из механизатораштa эшар тlаккхухьаш.

Теркъам тlабахийтаб нахьа культурни хьалаш вlаштlехьдахара а. Со совхозе хинначa дийнахьа шоллагlча отделене хьатта болх беча наха делкъийга концерт луш бар Коатар-Юртарча клуба художественни самодеятельноста артисташ.

Шерра даьржад балхаш хьатта а. Хlара дийнахьа 120—130 тони томар-тlехь хьажкlаш хьалхь укхаза. Комбайнашa lо ца йоахаш йитача лордех хьажкlаш цlенъеш хоржаш дийнахьа 140—150 саг хул хьатта къахьегаш. lуйрийна сецца хьа а баьхе боад къовлабелча мара цlаболхац уж. Хlаьта болх дукха а болаш из сиха чакхбаккха безаш моттиг нийсъелча бийсанна а къахьег наха электрически лампаш а лотайий.

Укх шера пачхьалкхенна 3000 тони хьажкlаш дlала езаш бар совхоза къахьегамхой. Цхьабакъда, 100 эзар тони хьажкlаш чуэца аьнна республике декхар тlанийпачул тlехьагlа пачхьалкхенна планал совгlа 200 тони кхы а дlаяла лаьрхlар. Дагаллаьцар кхоачашдергхиларах тешаш ба совхоза кулгалхой а болхлой а. Хlанзале пачхьалкхенна дlаеннай 2100 тони совгlа хьажкlаш.

М. ХАМАТХАНОВ.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНАШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамхошта коммунистически кхетам лута беркате болх барах, КПСС мугlарашка бола 50 шу дизарна дувзаденна Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Агабеков Енок Григорьевича — персональни пенсионера.

Жидких Петр Дмитриевича — пенсионера.

Каплан Соломон Елизаровича — «Жилгражданстрой» треста СМУ-5 проектно-сметни группа инженера.

Касумов Гашид Вагасовича — персональни пенсионера.

Мешков Василий Ивановича — Нохч-Гlалгlай гlишлон управлене № 6 йолча гlишлон-монтажни управление техника.

Николаева Мария Филипповнана — пенсионеркана.

Пылев Филипп Тимофеевича — персональни пенсионера.

Фролова Анастасия Власовнана — пенсионеркана.

Чикин Яков Фроловича — пенсионера.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу, 27 сентябрь.

Нов. И. I. АЛМАЗОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Дуккхача шерашка Советски органашка бернате болх барах, республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, ваьча дийнахьа дена деаткъа шу дизарца дувзадениа Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла АЛМАЗОВ lадалий Илеза — персональни пенсионера.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу, 27 сентябрь.

Политически экономически дешара керда шу долалуш

ІОАЯЬЧА ОПЫТАХ ПАЙДА ЭЦА

1979—1980 дешара шу «Идеологически, политико-кхетама болх дІахо тоабарах» КПСС ЦК баьча соцамо оттадаь декхараш кхоачашделга лоархІаме дакъа лоацаш хургда партийни, комсомольски дешаре, экономически образоване системана юкъе.

ИттлагІа пятилетка кхочаптъеча хана, Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дузаш, хІаьта КПСС XXVI съезд хилалехьа дІагІоргда е керда дешара шу. Из чІоагІа лоархІаме да. «Красный молот» заводе я марксизма-ленинизма лардий хьехта школа. Укхаза беш бола идеологически болх шийх къаьстта лоархІам болаш ба. Дешара шу дІадолалуш де дезаш мел дола гІулакхаш даьд заводе. Пхи семинарски занятий вІашагІъеллай, хІаьта царех шиъ В. И. Ленина къамий дешаьта лаьрхІе ладеъ билхаш тоххаш, уж Іомалеш курсъя. Вож кхоъ хургъя дегІаенача социализма экономически политика йовзийтар дІахо а дІахьош. Марксизма-ленинизма лардий школашта могавый укх шера «ДегІаенача социализма конституци» яха керда курс. ЛадувгІарашта вай конституце тІа йола бокъонаш дикагІа йовзийтар, наха юкъе йоаржайтар мІаІан долаш да из курс могаир. Чугунолитейни цеха школен, заводоуправлене школен йолалургья «Дуне хувцаргдола хьехам» яха керда курс.

Укх шера партийни дешара системана юкъе хургва 500 коммунист. ХІаьта комсомольски политпросвещенена чувоагІаргва 300 кагирхо. 900 саг экономически образовалех кхетаргва, производствана доал деча хьинаре дакъа лаца нийтберга уж, боахама расчета форма йолча бригадни подрядах бола кхетам лургба царна. Цу тайпара оттаьча дешара системах дика пайда баргба. Предприяте хІанз дувзагІа ба пропагандисташ. Цар беш болча балхо чІоагІа новкъостал ду наьха юкъара мировоззрени шеръяра, уж идейно-политически чІоагІбара. КІаране шоай участках, цехах, заводах бола бехктохам лакхбара.

Бокъонца бола партийни пропаганда энтузиасташ шоаш болга хьахайтад завода инженераша Н. Г. Назарова, В. С. Кузнецова, В. Н. Миллера, В. И. Умновас, кхычар. Иттех шу хинна Іаш цар из атта доаца, чІоагІа эшаш дола лоархІаме партийни гІулакхаш ду. Вейна ца харра, дика гІулакхаш къайла долхац. Уж шерра дІадоарьялу «Красный молот» заводе а.

ХІаьта иштта дика дІалаьржар коммунистически къахьегама школа пропагандиста нефтеаппаратурни цехе болх беш волча Зивилов Павел Андреевича опыт. Цу школера бараш цхьан бригадера ба. Диъ шу хьалхо коллективни къахьегам вІашагІболлара инициатораш уж бар. Дукха ха ялалехьа цар яр саьна комплексни бригадаш хилар массайолча цехашка. ХьалхагІа хІара саго шийна бора болх, хІаьт массава а бригада декхар кхоачашдера бехктохаме хилар. Из гІулакх пайдане хилар. КарагІдаьлар из коммунистически къахьегама школе пропагандисташта. Цу бригадана юкъера дукха ха ялалехьа гучабаьлар дика организатораш а. Бригадира декхараш дика кхоачашду Брызгунов Николай Иванович.

Иштта дика организатор волга гучадаьнна Клименко Николай вахийтар кхыча бригадана кулгал де. Укх тІехьарча диъ шера бригадера ях саг парте членалла дІанийцар. Идеологически фронте беча балхах беркат даьлад.

Иштта дика сийлахьа гІулакхаш карагІдийнад Чугунолитейни начальника Назаров Николай Георгиевича. Къахьегама коллективе практически гІулакхаш теоретически материали вІашагІа юкъ по. Шийн кхз бар ду цо ладувгІарашта шоаш завода цхьа бокъо йолаш дай болга дІахайташ, цар бехктохам лакхбеш.

Книжкаца болх бе хьийха Іац пропагандист, цо царна хьалда заданеш тел. ЛадувгІарий новкъосталца лоархІаме йола организационно-технически мероприятеш вІаштІехьйоах Назарова. Цудухьо хІара бетта цеха коллектив социалистически яхье хьалхалаттачарна хул. Шийн шера йоагІа задани тІехдика кхоачашъяьй бригадо машиностроителя Ди тІаккхачаш. Укхаза гучадоал организационни гІулакхий лоархІам дика дІабовзийташ пропагандиста болх дика бар.

Цхьабаьнда. цхьацхьайолча цеховой парторганизацешка лила ба коммунистийн комсомольцийн кІоарта революционни теори кхетаяра боарам. ЛадувгІархой лаьххбеннача культурни дешарен боарамга хьежжа хилац занятеш а. Уж кхоачамбоацараш дІадахара тІаберзабаь ба хІанз завода партийни организаца беш бола болх.

К. ТИМОФЕЕВ.

ЛЕНИНГРАД. «Ленинградски электромеханически завод» яхача объединене партийни организаци дика кийчо яь пакъаенай политически экономически дешара система кердача дешара шера. Цун керттерча организационно - методически центре — политически дешара кабинете па соцаш болх беш хиннаб укх тІехьарча деношка.

Дешар доладенначa хьалхарча юкъйтах дешара керттера лостам хургба «Планированни тоаярси балха эффективности дикали лаьххъяра боахама механизма еш йола воздействи чІоагІъяреи хьакъехьара» КПСС ЦК соцам кІоарта Іомабелга.

СУРТА ТІА: партийни кабинета заведующий В. М. Цыдкин (аьрдехьара вар) пропагандист Н. А. Костин политически дешара сете хургйолча занятешта кийчо еш ба.

Н. АДАМОВИЧА сурт. ТАСС фотохроника.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуме

КЪАХЬЕГАМХОЙ БАЛХА, БЫТА, САЛАІАРА ХЬАЛАШ ТОАДЕ

Шалински района халкъа депутатий Советаша, КПСС XXV съезда, КПСС ЦК Пленумий решенеех, «Идеологически, политико-кхетама болх дІахо тоабарах» КПСС ЦК баьча соцам тІара хьадоагІача халкъа депутатий декхарех» СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо баьча соцамах, СССР, РСФСР, Нохч-ГІалгІай АССР Конституцей положенеех кулгал а лувцш цхьабола болх баьй боахами социально-культурни гІирсаш хьаадара кулгалделга тоадеш, района экономически социально-культурни комплексю дегІайоалаелга Іалашдеш.

Райисполкома хорарча промышленни предприятеша хинал хьалха кхоачашъяьй продукци маьхала яннара пятилетка кхаь шера задани, планал совгІа 144 эзар сома маьха еккий из. 1979 шера ворхІ бетта планал совгІа еххар 37 эзар сома маьха я. Бытовой гІулакхаш даьд 488,7 эзар сома, план 481,9 эзар сом долча, е 101 процент. Розничи товарооборота план 101 процента общественни кхачанъяр 105 процента кхоачашъяьй.

Района халкъа депутатий Советаша уйла тІауххйт къахьегамхой производственни, жилищни, культурно-бытовой хьалаш тоадара дешашта, уж каст-каста лувц сессешкеи исполнительни комитетий заседанешкеи.

Пятилетка 3,5 шера районна моттигерча Советаша нах чубаха дІаденнад 1728 кв. м. цІеноц, 470 моттиг йола берий ясли беш, 2286 дешархочоа лаьрхІа школаш, пхиъ библиотека, 90 маьнги бола дарбан корпус. 17 км. газоеи, 11,7 км. хиропроводий сеть.

Цхьан сага бытовой гІулакхаш делга пятилетка 3,5 шера 1 сомаи 80 кепигаи дегІаденад, 5,8 млн. сома дегІаенай товарооборот.

Къахьегара, быта, салаІара дикагІа хьалаш тьаккхолзачара Советий массазарча комиссейн депутатийн лоархІам вйбеннаб. Цар дакъа лоац уж дешаш Советий сессешкеи исполкомий заседанешкеи дувца кийчдеча, тІайица решенеш кхоачашъелга вІаштІехьдоахаш болх бу.

Цунца цхьана, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо къахьегамхой балха, быта, салаІара хьалаш дІахо тоадара Шалински района халкъа депутатий Советаша беча балхах дола дош а дийца белгалдаьд цу хьакъехьа района беш бола болх тоъам болаш боацилта.

Районни, городской, поселкови, дукхача юртий Советаша е йоагІа влияни яц промышленни предприятешкарча, гІишлоний организацешкарча, совхозашкарча болхлой къахьегара, быта, салаІара хьалаш тоадара. Къахьегамах дола законодательство леладара тІахьожам мела лоаттабу. Цхьайолча предприятешка тІаяз а лоха я производства культура; дукха да кулг-карен хален де деза балхаш, телхаю кхерамален техникеи производственни санитарии.

Районнин юртийн Советий исполкомаша кІезига йоаххо ю хьайбаш лелдерийн, хьахоллац царна хилаза дарг доаца производственнин культурно-бытовойн хьалаш.

Советий исполнительни комитетие Іалашдац капитальни гІишлои хьалъяра, культурно-бытовой объекташ ший ханнахьа хьалъяь яхара лоаттабе боагІа тІахьожам лоаттабелга. ЦІеноц школаш, берий учреждениеш хьалъяра 1979 шера хьалхарча ах шера план 60 процент мара кхоачашъяьяц. Кхоачашъяьяц быта служба предприятеш хьалъяра заданеш а. ХІаьта цхьайолча юрташка йоацаш я мастерскеш, ательеш, быта цІеноц, комплексни приемни пункташ.

ЦІенхашта кхоачамбоацараш да культура учреждений балха тІа. Цхьаццайолча клубийн библиотекайн мероприятей боарам дола ба, кІезиглуш латт художественни самодеятельноста кружкашн цита дакъа ловцараш. Культура учреждений материально-техническа база гетара оса я районе. Юрташкарча культура 53 учреждениех 8 мара лаьрхІа хьалдаьча типовой цІеноцка яц, 26 библиотеке яц читальни залаш, культура цхьайола учреждениеш аварийн хьало йола дукха ха я. культура дукха цІеноц Іаш хьалашка болх бе кийча дац.

Районни, Аргунски городской Советий исполнительни комитеташа де доагІар дац транспорта болх тоабара. тІахьожам мела лоаттабу автобусаш ахара графикаш леларъяра, пассажирашта гІулакх делга тоадара тІехья.

Шалински района халкъа депутатий районни, городской, поселковии юртийн Советий исполкомаш декхарийла яьй белгалдаьха кхоачамбоацараш дІадаха. Къахьегамхой производственни культурно-бытовойн хьалаш тоадара тІеерзаь мероприятеш цхьа бутт балалехьа оттае.

Советий исполнительни комитеташта тІадиллад:

— ерригача предприятешка, организацешка, совхозашка къахьегамах дола законодательство. къахьегам лорабарен кхерамален техникан бокъонаш лелаелга Іалашде, комплексни механизаци яра, кулг-карен хален де деза балхаш кІезигдара, къахьегама зене хьалаш дІадахара къаьстта уйла тІа а йохийташ;

— гІишлошъяр, цІеноц, культурно-бытовой объекташ шоай ханнахьа хьалъяь яхара планаш кхоачашъяр Іалашдергдола гІулакхаш чакхдаха; уж объекташ хьалъяра чІоагІагІа тІахьожам лоаттабе, хьан кара я ца къердаш, предприятей организацейн средствий уж гІирсаш хьалдарга дІахийта а хьегулъе а шоашта еннача бокъонех шерагІа пайда эца: хьалъеча объекташка тІахьожам лоаттабергболаш депутатски посташ хьае;

— быта, торговле, общественни кхачан предприятеш дукхагІа хилийтаран цар болх тоабарен де дезар де;

— пассажирски транспорта болх тоабелга а наькъаши улицаши лертІа лелаелга а Іалашде;

— культурно-сердалон учреждениеша коммунистически кхетам лукш къахьегамхошта салаІа гІо деши бу болх тоабара де доагІар де. Кхетза бараштa юкъе беча балхар салоІилга вІаштІехьданкхара къаьстта уйла тІаяхийта, уж физкультураеи спортан дукхагІа юкъесое;

— политико-кхетама болх боаржабара Советий территоре тІарча культура цІеноех, клубех, кинотеатрех, библиотекех, стадионех, спортивни кхычеи гІирсех. уж хьашнагІчун хара дале а, шерагІа пайда эца: культура учреждений спортеи материальни база хаддаиза чІоагІъе. культурно-массовни спортивни болх нах баххача бар дукха чоалкане доаца гІирсаш хьалдара тІеерзаь общественноста инициатива ма могга хьалаца;

— «Планированни тоаярахи производства эффективности балха дикали айяра боахама механизмо еш йола воздействи чІоагІъярахи» КПСС ЦК-ве СССР Министрий Советои баьча соцамо ма яххара района предприятеш экономически социальнии дегІаахара комплексни планаш уттаара дешаш кхы а чІоагІагІа тІагІерта къестаде, лакхера доал долча предприятешеи организацешеи жилищни коммунальни гІирсаш, социально-культурни бытовойн объекташ хьалъяра Советаша тела предложенеши замечанеши кхоачашъелга Іалашде.

— Советий организационно-массови болх дІахо тоабелга, сессей, массазарча комиссей, депутатски группей, депутатий, балача наьха общественни самодеятельни организацей къахьегамхой балха, быта, салаІара хьалаш болх тоабелга Іалашде.

— депутаташа тела предложенеши замечанеши чакхъяхара, къахьегамхоша дІадехачунга хьажара болх тоабе.

Районни, городской, поселкови юртийн Советий исполкомашта тІадиллад пятилеткан 1979 шереи заданеш хинал хьалха кхоачашъяра тІехьа шоашта хорарча предприятешеи организацешеи лелаеча яхьа хаддаиза уйла тІаахийта, къахьегамеи пачхьалкхени дисциплина чІоагІъярах, производственни кхетамеи болх барах бола боахама органийн къахьегача коллективийн бехктохам айбе.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА-ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Хьинар айденна

Ленина орден ...делаеча «Грознефть» производственни объединенека чуйоагІача технологически транспорта Грозненски управлене партийни организаце учете леттача 112 коммунистах 110 вар шоай отчетно-хоржамий собране. Партийни организаце баьча балхах лаьца доклад йир партбюро секретара Симонов Анатолий Павлович.

ИттлагІча пятилетки диъ шера план кхаь шереи ах шереи кхоачаш а еш, планал совгІа 600 эзар тонн мовхьаш дІа-хьа ихахьа, хІаьта диъла гІча шера план 20 декабре кхоачаш а еш, планал совгІа 62 эзар тонн мовхьаш дІа-хьа ихахьа дош деннадар автомобилисташа. Коллективо ше денна дош кхоачаш а деш, диъ шера план йиза кхоачашъяь хиларах рапорт делар 21 июне. Шера план а кхоачашъяра графикал цхьа бутт хьалха баьнаб уж. Республикерча а вежарашха йолча ГуркегІарча а буруь тохараша, мехкдаьттахоша, гІишлонхоша шоаш хьалъеча объекташка дІанийцад укх шера баркІ бетта планал совгІа 120 эзар тонн тайп-тайпара мовхьаш.

Паччахьалкхен планаш а социалистически декхараш а кхоачашдеча хьинаре дакъа лоацаш хиннаб управленера рационализатораш а. Цар тийшнача рацпредложеней экономически эффект 14 эзар сома я.

Управлене ларжача социалистически яхье шоашкара масал а гойташ, массаза хьалха латташ хьобоагІа коммунисташ Погосов Ширин, Демельханов Оалхазар, Ботаров Александр, кхыбараш. Царна вийсса болх беш ба парте боаца Магомаев Лаьча, Исаев Эли, Кельбое Степан. Царех цхьабараш пятилетка заданеш кхоачашъяь ба, вожаш — кхоачашъе гарга ба.

— Партийни организаце парте XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, шийн беррига теркам тІалоаттабир коллективана коммунистически кхетам балара, хьалхашка латта декхараш дика кхоачашдира, — белгалдаьккхар докладчика.

Беррига коммунисташ шоай идейни боарам лакхбеш хилар партийни просвещене системе гІолла. массане а хьинаре дакъа лаьцнад республикна. района общественни вахаре. Управлене коллективе вІашагІъеллай дружинникий дика группа. Шоешта тІачІоагІъяьча участке общественни порядок дикка лораеш ба уж. Управлене дикка вІаштІехьдаьккхад къахьегамхоша салаІара гІулакх а. Уж Каспийски форда йисте, Баксане, Орджоникидзе, кхыча моттигашка экскурсе ух, дукхахбараш шоай дезалашца Іаьржача форда йисте салоІаш хиниаб.

Пренешка къамаьлаш дир дукхача коммунисташа. Цар шоаш дувцачох дукхагІа бода теркам управлене даьхача толамашта а ца бохийташ. дахна дисачоа. де дезачоа тІабахийтар. Иштта водитела Демельханов Оалхазара аьлар:

— Вай хьонхамаш кхы а лакхагІа хила йиш яр автомобилистанита эшачое партийни бюрос, цуп секретара е еза йоаккхо лаьларе. «Идеологически, политико-кхетама болх дІахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамо дІадехар кхоачаш а деш, тоабе беза коллективана идейни кхетам балара болх. Наха дикагІа кхетаергйолаш хила еза политинформаторашa, агитатораша ю беседаш, кІоаргагІа чулоацам болаш хила еза лекцеш. Дунен халкъашта юкъера хьалаш дувцаш, атеистически темах лаьца дукхагІа лекцеш еша еза нах бахача моттигашка.

Коммуниста Погосов Ширина критика йир боахама кулгалхоша беча балха партбюрос тІахьожам эсала лоаттабарах.

— Машинаш тІа болх бе водителаш тоъаш бац, хІаьта балхара дукха нах дІабуьл, — аьлар цо.

Пренешка къамаьл даьча Ситкалов Бориса, Вакуев Шакурде дийцар ремонта эшача оатхалашца эсала Іалашо еш хилар.

— Цхьайолча хана лоадам боаца оатхал ца хилар бахьан долаш машинаш лине тІа ара ца йоалаш ю. Из шофераша шийн ахчах лаха еза моттигаш а хул.

Управлене начальника Э. А. Аракелова дийцар автомобилисташа юртахошта хьувкъам чуэцара, доакъар Іалашдара даьча новкъосталах. «К-701» яха низ бола тракторaш хІанз а лаьттaш оахаш я Надтеречни района «Новогодский», «Калаусский» совхозашка. Тракториста Алиев Мухьмада, Лукьянов Станислава, Ляпатин Александра дийнахьа ца Іа ахи е шиъ норма кхоачашъю. Цар хІанзалехьа 1000 гектар лаьтта аьхад.

Докладчика а пренешка къамаьлаш даьча коммунисташа а дийцар кагирхошца эсала болх белга. коллективана вахара уж юкъеозара дезар ца даьлга. дикагІа бола производственникаш комсомоле хьай а беш, цар мугІараш дегІа ца ухилга.

Къамаьл даьраша критика йир «Грознефть» объединене парткома, КПСС Заводской райкома. Цу комитетий болхлой кІезига хул управлене партийни организаце, къахьегача коллективе.

Отчетно - хоржамий собране партийни бюрос баь болх могабир. Политико - кхетама болх тоабара, В. И. Ленин ва: 110 шу дизара сийленца маккъабахара тІабербзабаь соцам тІаийцир.

Партбюро керда состав хержар. Партийни бюро секретаралла хержар Овсянников Изотий Тарасович.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

Социалистически интеграци лелаш я

ЦХЬАНА ГІУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРА КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

Шу хьалха СЭВ XXXII сессе тІаийцар социалистически содружества мехкаша цхьана гІулакхаш леладара йІаьххача ханна йола целевой кхо программа: энерге, доагорен бийдален дакъе, юрта боахамеи кхачан промышленностеи, машиностроене. Делегацешта керте лаьттараша лаьрхІача заявленеш тІа белгалдоахар цхьана гІулакхаш леладара йІаьххача ханна йола целевой программаш (ДЦПС) кхоачашъяро новкъостал дергхилар социально-экономически декхараш къестадара. СЭВ членаш долча мехкий халкъа боахам наькъа тІара ца боаллаш дегІаухилга Іалашдара, хІаьта иштта бахата наькъа вахара боарам дІахо лаккбара, вошал долча мехкий экономически дегІаахара боарамаш вІаши кийсдаран гаргвозаран, царех промышленни дакъе кІезигагІа дегІадаьхкарашка производствана специализаци кооперированни еча шерагІа дакъа лацийтаран Іилмана а техникана а карагІдийнна кхьалха латтараш карадерзадайтаран.

Догора - энергетически бийдален проблемаш къестае лаьрхІад содружества мехкий энергетически бийдален ресурсех чІоагІа кхом бении хьокъалцеи пайда эцара. цар доагора-энергетически баланс цІенхашта хувпара, атомни энергетика сихха дегІайоалаяра наькъаца. 1990 шу хьатІаихачалехьа СЭВ членаш долча мехкашка кийъара визал 37 миллион киловатт хургйола АЭС хьалъе лаьрхІад. Кхоачашъеш я АЭС оборудоване производствана специализаци кооперированни яра дакъера лоархІаме мероприятеш.

СЭВ членаш долча мехкашта эшаш дола мехкдаьтта, мехкдаьтта продукташ, Іалача газ Іалашъергья Советски Союзо лоаттаергйолчун, шоаш доаккха мехкдаьттеи газеи кІезиг-дукха совдаккхара, дегІаухача паччахьалкхений доагора цу тайпах йола ресурсаш йІаьххача ханна лаьрхІа шерагІа юкъейоалаяра чотах. ЛаьрхІа да мехкдаьттах йоахка хІамаш цІенагІа хьаиха, тайп-тайпара дола кІораши йоагаш йола сланцаши царех искусственни газ а ковча доагор а доаккхаш энерготехнологически чакхъяхара способ оттаа а яь юкъейоалае. СССР малхбоален районашка энергойомки химически производстваш хьае. ГІанкарвоаккхаш я доагора чІоагІа тайпаш, кхерийн тайпиеи кІораш. лигниташ доахилга вІасамдаккхара перспективаш!

Къаьстта теркам тІабохийт социалистически содружества мехкаш болатацеи аьшк доаллача бийдалцеи Іалашдара. Цу гІулакха лаьрхІа да. масала, Курски магнитни аномале ларда тІа цхьана низ тІа а бахийта йоккха металлургически завод хьалъе. Хоалуш моттиг хьожаьй халкъа боахама химизаци яра йола материальни кІийле хьаеш йола химически промышленность дегІайоалаяра. Хьалъергья целлюлоанокаьхата, микробиологически, медицински промышленноста массех объект.

Яьча расчеташка диалача СЭВ членаш долча мехкех хІоране ресурсаш ма могга кхом а беш боахама оборота шерра юкъеозаш хила доагора. энерге, бийдала дакъера ДЦПС кхоачашъяро торо хулийтаргъя цу мехкашта эша энерги йоалла хІамаш шоай производствай вІаши еча поставкайн чотах 90 процент Іалашъе, хІаьта эша аьшки рудин бийдали, Іаьржа металлаш, никель — практически дерригa а.

Юрта боахамеи кхачан промышленностеи дакъера ДЦПС кхоачашъяро йиш хулийтаргъя эггара хьалха вошал доза мехкаш кхачан продукташца Іалашделга тоаде. Оттадаь да кхачан продуктай потреблене структура физиологически оптикальнича гаргаозара декхар. Социалистически интеграци яркарча цхьана кхачан товарий импорт хургьи продовольственни Іалашон планови хьаст.

Кхы а эффективнегІа кийда эшаргба къаьст-къаьстача мехкий Іалама хьалех. Масала, Кубе шекареи цитрусайи производство шеръяро торо хулийтаргъя 1990 шу тІакхоачаш СЭВ членаш долча европейски мехкашта шера 9 миллион тонн шекареи 2,4 миллион тонн цитрусаши лоаттае. Социалистически содружества мехкашта эша боамбе хьоаса дикагІа лоаттабара лаьрхІад Узбекистане цхьана балхаш а деш 215 эзар гектар хиш дехка лаьтташ карадерзаде.

Крилль (кагий форда креветкаш) цхьана балхаш а деш лувцарои чакхъяхарои, баьццарча баьцоагІашта чура Венгре хьаьнча къаьсттача «ВЕПЕКС» оалача способагІа белокаш яхаро. ДЦПС кхыча мероприятеша гІо дергда белкови проблема къоастае.

ТІа-тІа боккхагІа хулаш латт юртбоахама производствана материально-технически генетически факторий лоархІам. ДЦПС мероприятешка хьежжа шерлуш латт СЭВ членаш долча мехкаша юртбоахама культурашта селекци яра, продуктивни доахан генофондаш тоаяран совъкхтарен цхьана леладу гІулакхаш.

Хоадам боллаш долча хьаштий кІийлен тІа содружества дерригача мехкаша дакъа лоац ДЦПС уж е вож дешаш кийчдеча. Цу программагІа цхьана гІулакхаш леладе дезаш йола ерригa 34 проблема къоастаяра лаьрхІад 1980 шу хьатІакхачалехьа 10 юкъарен 15 дуьхьа оагІонийн соглашени е. Уж соглашенеи кхоачашъяро дукхагІа гІо дергда кхачан продуктай керттерча тайпай (алат, дулхи дулха изделеши, чкъаьра а чкъарах йоала продукташ а, шурен шурий изделеши, фуаш, баьццарча лаьттaш, шекар, баьцадараш, сов) дакъера СЭВ членаш долча мехкий боъонца дола эшараш Іалашдаь ца Іеш. бала нах кхачанца Іалашбара эша тешаме а стабильни а запасаш хьае а.

СЭВ чуоагІача мехкий халкъа боахама машинашъяра база ше дикала дакъе хуаца лаьрхІа я ДЦПС юкъейихьа машинашъеча дакъа йола 100 совгІа мероприяти. Электроэнергетике, масала, лаьрхІад йоккхий автоматизированни блокаш. чІоагІата доагорца болх бергбола боккха низ бола лакха маневренни энергетически установкаш хьае. хии реактораш йола энергоблокаш карадерзае. Программа бІарча раздела тІа я мовхьаш тІадоттара-Іодахарен складашкареи балхашта — лаьрхІа да металлургически портальни кранаш, электро- а авто а кранаш, эскалатораш хьаега. Хьаергья тонахьара Іалам лорадара, юрта боахама, кхачан промышленноста эша тайп-тайпара машинаш. Мехкдаьтта доаккхачеи мехкдаьтта чакхдоаккхачеи промышленносте керттера де лархІам да хІанзарча хавара технологи оттаяри кердагІа йола мехкдаьтта промыслови оборудовани хьаяри, цун узлашта унификаци яр. Іаьржачеи сийрдабесаш долчеи металлурге — коксови, прокатни оборудовани, ца соцдаш болат доаладу установкаш арахецар.

Машинашъяра программа тІа СЭВ членаш долча мехкаша и мероприятеш белгалъяьй: программни управлени яраш а юкъе йолаш йола еза-йоккхеи уникальни металл теда станокаш цхьана хьаяр, автоматически линеш, автоматизаци механизацеи средстваш арахецилга шердар, кулгаша къахьегилга кІезигдара промышленни роботаш — манипулятораш хьаяр: лакха балха овсарле йола инструмент, гидравлически пневматически элементаши узлаши оттаяр; электроникеи вычислительни техникеи дегІайовлаяр.

Кхы а ши программа — халкъа эшача товарий хьакъехьара СЭВ членаш долча мехкаша дІадехараш кхоачашдари транспорт дегІайоалаяри — тІаийцай Совето 30 шера баьча балха итогаш яьча а социалистически экономически интеграце аргІанара декхараш белгалдаьча а СЭВ юбилейни, XXXIII сессе (1979 шера июнь).

Халкъа эшача товарий производстве цхьана гІулакхаш леладара программа ориентаци яь я цар дикал лакхъяра, тІа-тІа лакхлуш латтача бахача наха дІадехарашка хьежжа, ассортиментaш хаддаиза эргаяхараи шеръярай, къахьегама овсарле лаккхъе я цун хьалаш тоаде а торо хулийташ йола геттара керда технологически процессаши техникеи юкъейоалаяра тІадерзадаь ду балхаш вІашагІтохара.

Транспорта дакъе цхьана гІулакхаш леладара программо лаьрхІад СЭВ членаш долча мехкашта юкъера транспортни бувзамаш эффективно дегІадоаладе, доазонешцара машинанъкъа узлаши поргаши шеръе. хи тІеррчеи автомобильни транспортаца мовхьаш дІа-юха кхухьилга дика совдаккха, контейнерни кхыйолеи мовхьаш дІа-юха кхахьара прогрессивни способаш юкъейоалае, мовхьаш тІадоттареи Іодахареи балхашта механизаци е.

СЭВ XXXII сесси хиннача тІехьагІарча шьан шера из де хьашт долаш хиннача мехкаша 22 соглашени яьй из программа кхоачашъеш. Масала, машиннакъа дакъе цхьана гІулакхаш леладарах йолча соглашене лерхІ дунен халкъашта юкъера лоархІам болаш йолча керттерча магистралашта реконструкци е а кердача техникаца Іалашъе а, Советски Союзера Венгреи Чехословакеи бода керда ши машиннакъ билла, цаІ йола контейнерни система дІахо дегІайоалае. Кулгаш яьдьд Москва — Варшава — Берлинеи Москва — Бухарест — Софии лостамашкахьа автомобильни наькъаш комплексно дегІадоаладереи реконструкци ярен дакъе цхьана гІулакхаш леладарах болча соглашенешта. Массехк соглашени я граждански авиаце дакъе цхьана гІулакхаш леладар чулоацаш, хоадам боллаш эъча, дунен халкъашта юкъера аэропорташ дегІайоалаярахи цхьаццайолча дунен халкъешта юкъерча авиалинешта цхьана эксплуатаци ярахи.

XXXIII сессе хьалхашка оттадаьд целевой программаш кхоачашъярах йола ерригa вож соглашенеш кийчъелга сихдареи 1981—1985 шерашта йолча СЭВ членаш долча мехкий халкъа боахама планаш вІаши ювзара, царна координаци яра дикхар.

Николай СИДОРОВ, экономически Іилмай кандидат.

(АПН).

Кхоана — машинашъечун Ди

Машинашъечун дезача цӀейна сийленца накъбахара шоаш тӀаийца дехкараш дизза кхоачаш я дахь, цу дезача дени дика къахьегама совгӀат кийчдаьд «Красный молот» завода болат лоаладеча цхьоалагӀча цеха болхлошa. Валови продукци арахецара бархӀ бетта план 104 процент кхоачаш я ди, планагӀа льрхӀачул совгӀа арахийцай 176,4 тонн тайп-тайпара продукци. Товарни продукци арахецара паччахьалкхен план 146,7 процент кхоачашъяьй цар. Заданел совгӀа арахийцай 176,3 эзар сом мах бола продукци. Къахьегама овсарде лакхъяра задани 102,2 процент кхоачашъяьй цар. Шоай хьинар даьгӀ ца долийташ къахьийтар цар сентябрь бетта а. Цудухьа дерригача технико - экономически хьокхамий ийс бетта задани а ханел массехк ди хьалха кхоачашйир цеха коллективо.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дентӀа пхе шера план кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаьча бригадашна юкъера къахьегама толамашка кхуал. Яхье яьнача бригадашта юкъе ярьжача социалистически яхье хадданза хьалха латташ йолча Бананов Валентин Сергеевича кулгалдеча болат лоаладерий бригадо хӀанналехьа кхоачашъяьй иттлагӀча пятилетка задани. Цо мел кийчъеш йола продукци ОТК болхлой тӀехьожам боацаш чахкхоал. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба бригадера болат лоаладераш Евстратов Виктор Ефимович, Нефедов Владимир Георгиевич, Бананов Валентин Сергеевич, Безруков Николай Степанович, кхыбараш. Цхьаькха смена дӀаяхийтац цар шоай нормаш 150 процентал чухьанахьа кхоачашъяь.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) болат лоаладераш В. Евстратов, В. Нефедов, В. Бананов, Н. Безруков.

И. ПЛИЕВА сурт.

Толамашца цӀей белгалдоаккх

Октябрьсак революце орден леладеча «Красный молот» завода коллективо ший традиционни цӀей «Машинашъечун Ди» белгалдоаккх 10-ча пятилетка паччахьалкхен плани тӀаийца дехкараши ханал хьалха кхоачашъяра тӀехьа йоаржаьча социалистически яхьо политически къахьегамех хьинар ойдаьча хьале.

Ю. Куковецке кулгалдеча № 7 йолча цеха слесарий а дуккхача кхыча а бригадаша лаьрхӀар 9 бетта план «Машинашъечун Денга» кхоачашъе. Уж а завода еррига коллектив а кийча я хьалхашиа латта дехкараш сийленца кхоачашде.

Завода коллективо шерраш ерра дукхагӀа продукци арахец, оборудовании арахецара технически боарам эргабоахаш тоабу, хӀаьта дикахий толамаш даьхад завод экономически социальни дегӀакхувлача. ИттлагӀча пятилетка кхаь шерен ах шерен заводе продукци арахецилга 24,5 процент лакхденад. Иштта тоеннай арахецача оборудоване дикали техничесни боарами. Лакхъеннай кийчъеча мехкдаьтта аппаратура дикал, из чоалхенегӀа хиннай. Нагахьа санна хьалха заводо чоалхане йоаца аппаратура арахецаш хинналле, хӀанз цо кийчъю дукхагӀа даькъе чоалхенен блочни аппаратура.

Укх тӀеххьарча шерашка 15 тайпара керда оборудовани арахийцай. Царна юкъе йоагӀа массехк тайпа керда насосни блочни установкаш. ИттлагӀа пятилетка чакхъялале 6000 метр кӀоарта йолча форда чурчо сивжинашта эксплуатаци яра оборудовании комплексни 160, 630 говра низ бола нерда универсальни установкен арахеца лаьрхӀад заводо.

Тха заводо арахецаш йолча кердача изделей массехк тайпа халкъа боахама карагӀдаьннарий Ерригсоюзни выставке а социалистически лагера мехкий выставкашка а дикьа хиннад.

Выставочни комитетий рекомендагӀа дипломаш тийннай завода лакха овсарле йола оборудовании арахецарах, хӀаьта завода йоккхача группана — дошон дотон медалаш.

Духхьал укх пятилетка 3,5 шера 3000 квадратни метр наха чубаха цӀенош хьалдаьд. ХӀара шера товлуш да заводе болхлой къахьегама хьалаш. Цу дерригне гӀо даьд къахьегама овсарлен производства объеми дегӀаахаре. Укх шера духхьал бархӀ бетта производства объемаи продукци мехкалъякхихарен паччахьалкхен план 1,4 эза тӀеххоачашъяьй. Планал совгӀа арахийца продукци 216 эзар сома я. ХӀаьта цу юкъа къахьегама овсарле планагӀа лаьрхӀачул 2 процент лакхъяьй дехкаретӀа 1 процент лакхъе езача, тӀаккха 1978-ча шера цу хинаца кийсйича 7,7 процент лакхъеннай. Иштта тоеннай продукци дикал а. Еррига арахецача продукцех 30 процент яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш я.

Завода цехашта юкъе паччахьалкхен плани социалистически дехкарашн кхоачашдеча дикагӀдоло хьоккемаш даьхараш я №№ 5, 17 йолча цехий коллективаш. Цу цехашка планал совгӀа продукци арахецарех цунга дӀадолар кӀезигдарен шера дехкараш кхоачашдаьд хӀалхалехьа.

Завода заготовительни цехашта юкъе бархӀ бетта планаш толамца кхоачашъяьрех я №№ 1, 4, 6, 12 йолча цехий коллективаш. Шоай производственни заданеш тӀех кхоачашъеш цӀейна цаъа баьхкаб завода ударникаши новатораши: 150 сага хӀанзалехьа пятилетка диъ шерен бӀарчача пятилетан планаш кхоачашъяьй. Царех ба котельщикаш Н. Рыженков, Е. Чернобровкин, Б. Ляу; автосварщикаш В. Юргун, Ю. Борисов; токараш Т. Юсупов, Г. Фуражировский, В. Мягас, сварщики комплексни бригада бригадир Г. Гудушаури, фрезеровщикаш В. Тимошенко, И. Левыкин, иштта кхы дукхахбараш а.

Толаме къахьегаш ба «Пятилетка план — диъ шера!» яхача девиза тӀехьа ярьжача социалистически яхьа инициатораш токараш В. Кузьмин, П. Гудимов, В. Жмокин, А. Демченко, Н. Забелин, иштта кхыбараш. Уж хӀанзале шоай пятилетка кхоачаш а ъ цхьайттлагӀча пятилетка чотах къахьегаш ба.

Завода коллектив кхы дӀахо йодача хана а кийча я ший хьинар ца кходеш парте 25-ча съезда решенешт валаре кхоачашъеча тӀехьа къахьега, социалистически яхьа формаш эргайоалаш дегӀанхувла.

К. ГОЦКИЙ,
«Красный молот» завода [illegible]
отдела начальника заместитель.

ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА

ИттлагӀча пятилетка диъ-лагӀча шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий дехкараш тӀаийцад «Оргтехника» производственни объединене Грозненски «Электроприбор» завода болхлоша. «ХӀара балха дешна — дикала Знак!» яхача девизагӀа шерра социалистически яхь йоаржаьча цар бизза пайда ийбу шоай торонехи кхоачамехи, балха ханахи производственни низалехи. Къахьегамен производственни дисциплина телкаеш, брак йолаш продукци кийчъеш бола моттигаш геттара кӀезига ийсу. ТӀа-тӀа тоаьлуш латт предприяте коллектива производственни хьонкамаш, дикагӀа хулаш латт кийчъю продукци.

Социалистически яхь толамий лард а хинна дӀаьттайа укхаза. Цхьа бутт дӀабахийтабац укх шера заводa болхлошa паччахьалкхен плани тӀаийца социалистически дехкараши тӀехкхоачаш ца деш. Дика къахьега ма совгӀат кийчдаь накъабаьхкаб уж машинашъечун дезача денна. ТӀаийцача дехкарех шера планал совгӀа 85 эзар сом мах бола продукци маьхала лехха езаш хиннача духхьал бархӀ бетта заданел совгӀа маьхала яьккхай 86 эзар сом мах бола продукци, шера арахеца лаьрхӀа хинна культурно-бытовой боахамех гӀулакхаш тӀа эша 30 эзар сом мах бола товараш хӀаналеха кийчдаьд, шера заданел совгӀа кийчъе езаш хинна товарни продукци 90 эзар сома маьхa йолча бархӀ бетта арахийцар 76 эзар сом мах болаш я.

Яхье баьннарашa чоагӀа къовсам лоаттабу заводе еррига арахецача продукцех 30 процент яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш хиннийтар духьа. ХӀаьта хӀинa тӀехдинача категорех укхаза арахецаш я ерригача продукцех 38 процент яр. ТӀаийцача дехкарех лаьрхӀача бесса цкъа дӀаелча юха ца ерзаеш дӀайохийта продукци 96 процент совгӀа я. Кийчъеча продукце ассортимент шерраа хьакъе а дика ла льннай завода коллективa. Укх шера кара а ерзаь укхаза арахеца йолаьй хальа боахама чоагӀа эшаш йола «МР-1000-1» яха резательни аппарат, «ШАР-20», «ШАР-21» яха шарикови автоуршаш.

Хаддаза дӀанигачун а доклачун а кхом бара тӀехьа къовсам лоаттабеш ба завода болхлой. Цунах предприятена доккха беркат доал. Укх шера цар кхоаьй 153 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, иштташ товнаш Ӏаьржа метал, кхыйола материалаш. Завода коллективо доахача толамашта юкъе диски дикаъ лоац предприятерча рационализатораша. Цар кийч а яь, производстваца юкъейоаладаьча рационализаторски предложеныша духхьал хьалхарча ах шера баь пайда 45 эзар сома маьха ба е тӀекийчаь дехкарел бархӀ эзар сома маьха дукхагӀа.

«Коммунистически къахьегамо ударник» яха сийлен цӀи делаеш ва заводе 1350 гаргга болхло. «ИттлагӀча пятилетка ударник» яха сийлен цӀи еннай хӀанзалехьа ийс болхлочоа. «Профессех дикагӀвар» яха сийлен цӀи делаеш итташ болхлой ба предприяте. Царех ва мастер Гололобов Аркадий Прокофьевич, наладчик Немцев Евгений, контролер Выродова Валентина Владимировна, электрообмотчица Русова Надежда Иосифовна. ОТК болхлой тӀахьожам боацаш продукци кийчъеш 65 болхло ва.

Пятилетка контрольни цифрех лаьрхӀачул дукхагӀа кхо миллиони 13 эзари сома маьха продукци арахеца, 6,5 процент дукхагӀа паччахьалкхен дикала Знак йола продукци кийчъе, къахьегама овсарле кхо процент лакхъе лерхӀ цо. Уж дехкараш толамца кхоачашдеш да. Пятилетка хьалхарча диъ шера план октябрь бутт бовча деношка кхоачашъерехиларах бӀубенна ба уж. ПланагӀа лаьрхӀачул совгӀа арахецаргья ши миллиони 213 эзари сома маьха продукци.

ХӀаналехьа пхе шера план кхоачашъяьй заводерча ийс болхлочо. Царех ба токараш Бойко Андрей, Костоев Мухьмад, наладчик Степанов Виктор, слесарь-инструментальщик Горлов Юрий, фрезеровщик Савельев Георгий, кхыбараш. Пхе шера задани кхоачашъе гарга ба слесараш-сборщикаш Рогиневич Геннадий, Лещин Георгий, Рубанов Владимир, Лоценко Александр, кхы а иттаи болхлой. Уж ерг гӀоз даьнна деззеш ба машинашъечун деза цӀей.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) слесараш-сборщикаш Г. Рогиневич, Г. Лещин, В. Рубанов, А. Лоценко «ЭГ-420Р» яха электрофотографически аппарат вӀашагӀйоллаш боахк.

И. ПЛИЕВА сурт.

МАССАНЕ ХЬИНАР АЙДЕННА

КПСС XXV съезда решенеш вахаре кхоачаш я еш, Наьсарерча ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача завода коллектив хоадамбола толамаш доахаш я 1979 шера план кхоачашъяра. Валови продукци йохкара бархӀ бетта план 104 процент кхоачашъяьй. ПланагӀа йохка езаш хиннар 11010 сома маьха продукци йолча, еххай — 11454 эзар сома. Кхоачашъяьй бархӀ бетта валови продукци арахецара план а. Планал совгӀа 38 эзар сом мах бола продукци арахийцай.

Тхо гӀаддугаш гӀулакх да арахецача продукце дикал лакхъялар. Хеттача бесса продукци дика еце а, хьалха санна дукха бран хилац тха. Нагахьа санна хьалха арахецача продукце дикал лакхъяра къовсам лоаттабеш хинараш завода кулгалхой, керттерча технолога, керттерча конструктора отделаш хинналле, хӀанз цу гӀулакха юкъе тӀагӀерта дакъа лоацаш ба болхлой шоаш а. ДукхагӀа ба хӀана цкъа дӀаелча продукци юха ца ерзаейта нах.

Производстве хьалха латтараш кагирхой хьехамчаш ба. Царех ба инструментальни цеха слесарь-лекальщик нов. А. М. Котиев, кердача техника участка токарь нов. Я. Х. Сагов, СССР Лакхехьарча Совета депутат токарь нов. М. Дзармотов, Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутат прессовщица нов. Л. М. Дахкильгова, слесарий-сборщиций бригадир нов. Л. В. Берило, автоматчик Р. М. Гизатулин, дукхаа кхыбараш.

Ше дика кулгалхо волга хьахайтад Б. А. Цурова — механически цеха начальника. Цо кулгалдеча цеха коллективо укх шера хьалхарча кварталe керттеча цехашта юкъе ярьжача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар. Цеха коллективана завода карара кара тела ЦӀе байракхи 1200 сом ахчан премии елар.

ШоллагӀча квартале котъяьлар М. Костоевас кулгалду сборочни цех. Цунга а кхьачар карара кара тела ЦӀе байракх. Иштта, 1200 сом ахчан преми а елар цеха коллективана. Дика болх беш я Т. Х. Цуров ялх шера керте латте ЯӀовхала-низа участок а. Цу участка коллектива 1978 — 1979 шерашка дуккхаза котало яьхай.

ИттлагӀча пятилетка диъ шера заводо ше эра мел хецача продукцеиа модернизаци яьй. ХӀанз заводо арахеца изделеш шолза изоляци йолаш я. ЦӀенъяь дӀаьккхай оаха ток тохара кхерам хинна аьшка корпус йола изделеш ИЭ-1003, ИЭ-1008. Царна меттел хьаьяй керда изделеш — ИЭ-1003Б, ИЭ-1031А, ИЭ-1019А.

ТӀеххьарча шин шера заводa коллективо карарекхаь продукция хьалха хинначоа вӀалла тара а яц. ХӀанз оаха арахец кроскопагнетательни бакаш — СО-12А, СО-3А. Йидархоша чоагӀа хетташ изделеш я уж. Тховенза техника шин тайпара — «СО-107», «СО-106» машинаш а арахец оаха. Цу машинo массехказа сихду гӀоиллошъеча тхов тиллара балхаш.

Физически а дегӀаух тха завод. Проектни кизалаш оаха дизза карадерзадаьд ийслагӀча пятилетке. ПланагӀа 2 эзар сага болх беча заводо арахеца езар цхьан шера 10,10 миллион сома продукци, хӀаьта оаха заводе болх беча 1400 совгӀа сагаца арахец 18,2 миллион сома маьха продукци. Тахан завод моллагӀа дехкар дизза кхоачашдалургдола, хӀанзара оборудовани йола предприяти я.

Духовно а дегӀаух завода коллектив. Завода рузаь — цун нах. Тахан заводе болх беш ба 14 къамаьли народнастахи бола нах. ОагӀонца оагӀув а болаш къахьегар шоай коллективa, еррига района а сий айдеш. Царех 560 саг коммунистически къахьегама ударник, 70 саг 1979 шера социалистически яхье котало яьнна ба, 25 сага наьха тӀа кхег Дай-мехка совгӀаташ — медалаши орденаши.

Заводе дикаца белгалъяьна я общественни организацеш — кхалнаьха совет, интернациональни доттагӀлен клуб, филолога а дезаланта а новкъостал ду совет, ветераний а балха хьалха латтачар а совет, кхыраш. Партбюрос, комсомола комитето, профсоюза завкомо бакъахьа лостам тел цар беча балха, общественни организацей балха планашка хьом, рекомендацеш тел. Иштта, барт тайна массане а цхьана беча балхо дика эффект а ду коллективана кхетам балара.

ЛерттӀа болх хьабара мел эша хьалаш да заводе. Цехаш сийрда, цӀена, лостам болаш я. Дукха эзаш гаьнаш я завода коа. ХӀара шерра-шера болхлоша гаьнаш, кӀотаргаш, зизаш, баьцовгӀаш дӀа а юеш кхы а хозагӀа ду шоай завода коа. Заводе я бытовой помещенеш, профилактори, салоӀа моттигаш.

Машинаш ерий йоакхо ю района партийни а советски а органаша. Из иштта хиъар хьахьокх укх гӀулакхаша: цӀагӀа эша моллагӀа хӀама эца гаьнна дӀаоха дезац тха. Заводь юхе хьайиллай универмаг, боахама эша хӀамаш чуйола тика, кхачи тика, тика кулинария, бьцадарши дохка ярен. Заводa гаьна йоацаш я парикмахерски, ЗАГС, нотариальни контора, сберкасса, бувзама отделени, кхыдар.

ХӀара тха шоллагӀа вола болхло дерригa хьалаш долча завода квартире вах. Завода доалахьа я 550 квартира. ХӀанз хьалеш латта 65 квартира йола кхы а цхьаькха цӀа. Из кхета а деш тха болхлоша а шоашкара доагӀар дизза хьаду, коллектива сий лакха лоаттаде гӀерe.

Дукха тернам тӀаухийт оаха болхлоша салаӀера. Заводе оаха чакхйовха сайренаш интернациональни чуловцам болаш, коллектива барт тоабеш, духовно дегӀахувлаш я.

Къаьстта тернам тӀалоаттабу оаха кагирхошца беча идейно-кхетама балха. Советски Эскаре гӀулакх де боаха кагирхой торжественно накъабоах. ДагадоагӀа сона Костоев Тимур эскаре водаш ший новкъосташка цо аьнна дешаш: «Оаха доп ду болх дика беш мо эскаре гӀулакх а дика де. Оаш а нахах эхь хета дезаргдоацаш болх белаш». Тха заводе болх беча цун нанас а хьехар дир ший воӀа: «Советски сага сий ма доаделаш. Тха ноаной, цӀийдала дезаргдоацаш лерттӀа гӀулакх делаш», — аьлар цо.

Дукха ха йоаццаш Костоева доттагӀашка дайтача письмо тӀа йоахар дог раьза долаш лоаьбу шоаш вай Даймохк, караерзаьй тӀема профессеш.

Тхо гӀаддугаш гӀулакх да цхьанна балхаи кийсденна балхара дӀабаьнна нах, шоай аьттув ма баьлле а шабогӀаш санна заводе юхаухилга. Бакъдар аьлча, дукхагӀчарна шоллагӀа дола цӀа хила а хиннад заводах.

Аз укхаза лакхе мел дийцар деррига а даь даьннад тхо ала гӀертига дац. Халахете а, хӀанз а моттигаш я заводе къахьегама дисциплина телхаеш, балха тӀара буълаш, балха хьабакка тӀехьабугаш. Госта а технически а хьалаш телхадеш. Арахецача продукце дикал кхы а лакхъе елаш я.

Уж а кхызола а кхоачамбоацараш долга а ховш, уж дӀадахара къахьегаш да тхо хӀанз. ХӀаьта, бакъдар аьлча, кӀанзчул тӀехьагӀа бе безаш бола болх дукха а ба.

Наьсарера машинаш ераш кхы а дикагӀа къа а хьегаш, шоай профессинальни цӀей сийпа даьхача кердача толамашца накъатӀоеба.

Х. МЕСТОЕВ,
ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» яхача заводa партбюро секретарь.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

● Машинашъечун ди дезде отадаьд 1966 шера 15 августа СССР Лакхехьарча Совета Президиуме УказагӀа. Из дездат хӀара шера сентябрь бетта тӀеххьарча кӀиранденнатӀа.

● ХӀанз машиностроении металообработкен даькъа юкъа йоагӀа дика кийчъяь 6500 совгӀа производственни объединени, предприяти. Цар производственни фондай мах 100 миллиард сомага кхоачаш ба, хӀаьта цар арахец мехка промышленни продукцех дикагӀа дакъа совгӀа яр.

● Укх пятилетка кхаь шера мехка керазаь серийни арахеца йолаьй 8100 кердача тайпара машинаш, оборудовани, прибораш. Карара шу доладуча хана 12,8 эзар цӀи йола машинаш, оборудовани, аппараташ, прибораш паччахьалкхен дикала Знак йолаш хиннай.

● 1978 шера вай мехка хьаьй 2150 эзар автомобиль, 580 эзар гаргга трактор, дукха комбайнаш, кхыйола юртбоахама машинаш. СССР-е хӀанз арахец США-арчул дукхагӀа трактораш, элат чуэца комбайнаш, магистральни тепловозаши электровозаши, машинашъерий кхыйола продукци.

● 1979 шера вай мехка арахеца лаьрхӀад 2178 эзар муж кхухьа, легковой автомобилаши автобусаши. Эттара дукхагӀа уж арахеца пераӀ КамАЗе — цо арахецаргья 700 эзар низ бола грузовикаш. Мехка транспортни наькъашка ераргья ЗИЛ, «Урал» яха керда машинаш. ДукхагӀа арахецаргья итт тонн муж кхухьа самосвалаш Нефтекамски заводе. Арахеца лаьрхӀад 193 эзар автомобильни прицепаши полуприцепаши, 126,5 эзар тракторни прицепаш.

Вежарашха цхьана гӀулакхаш леладоро наькъаш

ДОТТАГӀЛЕН ЭСТАФЕТА ТЕШАМЕЧА БЕ ЙОАЛЛ

Дунайски металлургически комбината ветеранашта дог тохадоийташ а ирзе а дар махл хьена из августовски ди. Цхьан хана санна юхабеьхкабар уж шоай гаргалча заводе, шоай цехашка, бакъда, хӀанз боагӀаш дешица хьанна дола эргтеда санна. Уж гулбеннаб юбилейни плавке — 25 шу даьннад комбинато мехка хьалхара продукци арахийцача хена денз.

Заслуженни мастераш чӀоагӀагӀа тернам тӀабохийташ зувара металлургий къоначa новхало болх миштa бу, къаьнарча ниноxроиша кадраш санна дуьаьла уттар царна комбинато болх дӀаболябеча хана хинна событеш.

ХӀанз, гаьна даьнна цу шерашка, тӀема чоянаш ерзаьь Венгри социалистически индустриализаце наьъ тӀа йоалача хана чӀоагӀа эшаш дар болат. Укхаза къонача республикана новкъостал дир Советски Союзо. Ӏилма-технически цхьана гӀулакхаш леладара 1949 шера яь советско-венгерски соглашенех чӀоагӀа дард хилар Венгре хӀанзара социалистически индустри хьалъяра. Цу соглашене хьалтара «бер» хилар хӀанзарча венгерски промышленноста гигантах — Дунайски металлургически комбинатах. Дунайна йисте уллача Дунапентеле яхача юрта хьалхара гӀишлонхой баьхкар 1949 шера. Уж боккхача безамца дӀаболабелар предприяти хьалъе. ОагӀох оагӀув а тела царна цхьана къахьегаш бар советски специалисташ. Цар новкъостал дора советски предприятеша дӀаухийта оборудовани вӀашагӀйолла.

Дунайски комбината историе къаьгга хьахьокх советско-венгерски цхьана леладу гӀулакхаш беркате хилар.

Предприяти эксплуатаце дӀачуеннaчул тӀехьагӀа Дунай тӀа гӀолла вӀаьхха кемий караванаш йолаелар комбината болх бу криворожски руда а тӀадолаш. Укхазарча болат лоаладераша профессе хьайленаш Ӏомайир Магнитогорска, Донецка, Коммунарска предприятеша. Советски специалисташа новкъостал дир царна технологически процессаш тоае. Цар новкъосталца предприяте хьалйир доменни пийшкаш, болх бе йолаелийтар шийлача а йӀайхача а проката цехаш, цхьадлаш болатe раьлтивка ю цех.

— Тха коллектив доккхал де хӀамаш долаш я, — йоах Дунайски металлургически комбината генеральни директора заместитела Геллерт Репаше. — ХӀаьта, оаха даьха толамаш советско-венгерски цхьана гӀулакхаш леладар баьхьа долаш вӀашттӀехьдаьннад тха. Комбинат болх бе дӀайолаеннача хана дехьа тха металлургаша мехка дӀаденнад 17 миллион тонн совгӀа болат, миллионаш тоннаш чоини прокати. Комбинато ше хьалъеш дӀадахийта ахча хьона а паччахьалкхенна юхаденнад. Тха металлургаша мехка эша продукци арахийца ца Ӏеш, шоаш хьадер эффективни дикал лакха йолаш ду. Лакха производственни хьонкамаш дахар бахьан долаш Дунай тӀарча металлургически гигантах бархӀазза «тӀех дика предприяти» яха цӀи тиллай. Оаха доккхал ду тха къахьегама, тха продукце вежарашха долча социалистически мехкашка а лакха мах барх. Цаховш хинна хӀама дац «Дружба» яхача мехкдаьтта проводе, Винница — Альбертирша яхача низ болча электропередача линин санна йолча интеграционни объекташка тха изделеш йолга.

Советски Союзаца юззеннa я тха предприяте дӀалакха хаи тахана дий меттел кхоане а. ХӀанз советски специалисташа новкъостал а деш хьалъеш латта низ бола кислородно - конверторни цехи хӀанзара лакха овсарле йола кислородни станция.

Ӏилман техникан даькъе советско - венгерски цхьана леладу гӀулакхаш беркате да яха Г. Репаша дешаш хьалдаца йиш йолаш ба эзараш бола Венгре къахьегамхой. Тхьаь итт шу далар вежарашка болча ший мехка общественносто укх шера торжественно дездеча. Ӏилма - технически даькъе цхьана гӀулакхаш леладара йолча советско - венгерски соглашене лорда тӀа Венгре хьалъяь а хьалъеш а я Дебреценски шарикоподшипникови завод, Сазхаломбеттера химически комбинат, цӀеноаш ду комбинаташ а юкъе а долаш йола 140 йоккха промышленни объекташ.

Цу соглашене лорда тӀа хьахиннай тӀом хилалехьа Венгрена вӀалла ца ийза индустре бӀарчча отраслеш — хӀанзара химиа, электроника, мехка къулбецьа хьалъеш латта Венгерски атомни энергетика хьалхарьяр — Пакшски атомни электростанцa. Керда доалонаш хьаделладеннад венгерски Ӏилмахошта хьалхашка а. Советски специалисташца цхьана леладеча гӀулакхаша, цар йоккхача опыто новкъостал дир царна хьалха вӀалла ца йовзаш хиннача Ӏилма кордача областашка болх бе. Венгерски а советски а Ӏоткамхой цхьана болх беш ба 500 совгӀа йоккха Ӏилма проблемаш къоастеш.

...Е хьаьнаьл вай дӀадоладаьча августа дийнахьа Дунайски комбината ветеранашта бӀаргех Ӏодуладенна хий юхасоцаде маганзар низ болча пийшкашкарча юбилейни плавка болат Ӏодоладелча. ГӀадбехара хий дар из — къоначча металлургаша даьчоа, шоай гаргалча предприяте сий айде, советско-венгерски вежарашка цхьана леладу гӀулакхаш кхы а чӀоагӀде.

В. НЕМЦОВ,
ТАСС корр.

Будапешт.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

ЦХЬАНА ГӀУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРАХ ДОАЛА БЕРКАТ

Мехкдаьтта вышкай лакха силуэташ моццагӀехьа наьха бӀарг баьнна сурт да дуккхача Ӏарбий мехкашка. Амма Сирийски Ӏарбий Республике кхаьчаяц уж цхьайтта шу хьалха мара. Уж перспективни а ца хеташ, сирийски мехкдаьтта доаллача моттигех пайда эца дагa йолаш дацар Маллбоален мехкдаьтта монополеш.

Мехка мехкдаьтта доакха промышленность хьеча доккха дакъа лаьцар Советски Союзо. Советски специалистий технически гӀоьца оттадир эттара хьалхара САР ерригача территоре геологически карта, хьайийллар 20 мехкдаьтта доалла моттиг. Царех ялх хӀанз эксплуатаци еш я. 1975 шера денз шерашера 10 миллион тонн мехкдаьтта доакх мехка.

— Мехкдаьтта лохачеи доаккхачеи Сирей Советски Союзон цхьана леладеча гӀулакхаша, — аьлар АПН корреспондентаца къамаьл деш САР мехкдаьттан минеральни ресурсайн министра Дарвиш Ӏисас. — йоккха моттиг дӀалоац вай мехкашта юкъерча экономически гӀулакхашта юкъе. 20 шу хьалха хьахинна из, толамца дегӀаух вай халкъаш вӀаши дувзача дохаргдоацача доттагӀала вӀийлен тӀа. ХӀаьта доттагӀала цхьана леладеча гӀулакхех массаза а доккха беркат доал.

Сире къона мехкдаьтта доакха промышленность, хьалха латтача советски опытах пайда а эцаш, лоацца хена къаман экономика рентабельни дакъа а тӀадоагӀача валюта хьаст а хинна дӀаэттай. ДукхагӀча даькъе из бахьан долаш 5 миллиард сирийски фунт совгӀа пайда бешаб мехка халкъа боахамо укх тӀеххьарча 6 шера.

Из дакъа дӀахо дегӀадоаладара боккха тернам тӀаухийт правительствас. Советски специалистий новкъосталца оттаьча комплексни дегӀаахара программа кӀийлен тӀа дӀахо хьош да проектни балхаш кхоачашделга, лахара - тохкамен эксплуатационни бурув деттилга, мехкдаьтта промыслаш тоелга.

Советски Союзо тхона маьхера оборудовани енна доагӀаш дола технико-экономически гӀо даьи ца Ӏеш, — белгалдаьккхар министра ший къамаьл чакхдоалаш, — цул кӀезигагӀа лоархӀам болаш доаца къоначча даькъе къаман кадраш кийчъяра гӀулакха юкъе а хоадам беш дола дакъа лаьцад. ХӀанз укх сахьате сирийски мехкдаьттахой, Ӏоаьча опытах толамца пайда ийбарал совгӀа, кийча ба, нагахьа санна эшаш хуле, лоаллехарча Ӏарбий мехкашта бурув тохерен мехкдаьтта дахкарен гӀулакха гӀо де а.

С. ЩЕННИКОВ,
АПН корр.

Дамаск.

Н. Островский ваь 75 шу дизарга

Тамашийна вахар а хьел а йолаш саг хиниав Николай Алексеевич Островский, гӀорваьнна советски йоазонхо. Йокха лер йитай цо литературей наьха дегашкех.

Пхийтта шу даьнначa хана Николай Островский шийна лоIамагӀа ЦӀеча Эскаре гӀулакх де вода, хӀаьта граждански тӀема фронташка майра латаш хул. 20-шерашка из — Украина комсомола организаторехи керте лаьттарехи цаI ва.

Н. А. Островске литературий болх дӀаболабаьб бӀаргаш дайна халача лазарах метта уллаш волча хана.

«Болат миштa чӀоагӀделар», яхача художественно-биографически деррига дунен тӀа дайза долча романа тӀа йоазонхочо хьахьокх комсомольца Корчагин Павела сийрда сибат, майрача къовсамхочун — революционера сибат. Цу произведене турпалашца хьахьекхай эгара хьалхарча советски кагирхой дикагӀйола оамалаш.

Йздаь даланза дисача «Рожденные бурей» (1936 шу) яхача романа тӀа хьахьекхаб украински польски халкъаша помещикашта а капиталисташта а духьала лоаттабаь къовсам.

М. А. Островскеа еннa хиннай Ленина орден.

ТАСС фотохроника.

ЙОАЗОНХОЧОХ ДУВЦ ЭКСПОНАТАША

Йоазонхочун Островский Николая Москвера музей Горьке цӀерагӀча улица тӀа я. Зала чура вале доалаш, хӀара документата дог тохалуш хьож вай.

Укхаза да «Болат мишта чӀоагӀделар» яхача йицлургйоацача произведене автор дика вовзаш хиншача къаьнарча коммуниста Черноколоз Хрисанф Павловичa сурт. Цун инициативах вай городерча цхьан мехкдаьтта установкох Н. Островске цӀи тиллар. Грозне йоазонхочун цӀа лелаеш библиотека, клуб, кагирхой общежити. Заводской районе йоаннахтӀа йола цхьа улица я.

Москвски музеа хиннаб Советски Союза Маршал С. М. Буденный, Украински ССР Министрий Совета председатела заместитель П. Тронько. Дег тӀара дешаш яздаь цар музеях лаьца. Укхаза го йиш я КПСС XXIII, XXIV, XXV съездий, комсомола XV, XVI съездий делегаташа яздаь дешаш а.

Музее хиннаб Н. Островске цӀерагӀча преме лауреаташ йоазонхой В. Козаченко, Советски Союза Турпал Ю. Збанацкий. Музея чурча экспонаташка хьежаче цар яздаьд:

— «Островский тха къаьстта веза ва. Цун вахар — тха нохчален вахар. Из тха къонаш, тха къовсам, тха иравдола тахане а хургйола нхоане а я. ЧӀоагӀа сий а деш, доша сиина веза а везаш йоазонхочун дергйовцача образа хьалхашка кортош Iочудожийт оаха».

Сакъердаме я укхазара дуккха экспонаташ. Царна юкъе да комсомола XV съезда делегаташа деша совгӀаташ. Забайкальерча комсомольцаша багульника га енай, Украинерча комсомольцаша «ВЛКСМ» — эпачок. Шекарах яь я из. Уральцаша — шахтерий лампочка. Читера — тайп-тайпара минералаш. Балтийски комсомольцаша — матросски бескозырка.

Воих залашка дӀачудоал вай. Укхаза латт йокха ингале ваза. Из — Дулевски ингале фабрика комсомольски бригада совгӀат. Свердловски № 99 йолча юкъерча школа дешархоша еннай мехкдаьтта насоса макет. «Красная заря» яхача Ленинградски текстильни фабрика болхлоно — ЦӀе вымпел. Къахьегаме толамаш даьхача коммунистически бригадашта тел ия.

Теркем тӀеоаш да Пензера дена письмоши сурташи. Цитача аредулача «Къона Ленинец» яхача газето вӀашагӀъеллай, «къоначa норчатящий отряд». Из отряд мишта ах а цо мишта болх бу а дувцаш документаш да: отряда устав, дувца текст, лаьрххӀа ль тӀеюхаяь форма, геттара дукха сурташ.

Дарба де Соче массаза ваха со а вода йоазонхочун сочински музее. Курортни проспекта тӀа гӀолла хьалъурагӀа вахача Николей Островскена оттаяь обелиск латт, хьы а лоамангахьа хьалъайелча ЦӀа-музей я.

Город Сочеца дувзадена да цун вахар. Укхаза хинна из шийн вахар дӀадолалуш а тӀеххьарча шерашка а. Сочи цхьан санаторе дарбе деш вайзав цунна тӀехьагӀа да санна хинна доттагӀа Черноколоз Хрисанф Павлович. Укхаза музее да цар шоайла дӀа-са яхийта кехаташ.

Документаша дувц, йоазонхо Соче шийн йишийца Екатерина Алексеевнаца ве на хиннията. Парте Новороссийски окружкомо еннаяр цунна № 5 йолча санаторе дарба де ваха путевка.

Дарба дець ваьлча Сочера дӀаваханзар яз. ТӀехьагӀа, Советски правительства Ленина орден елча, йоазонхочо даь цӀа да хӀанз музей чу я. Укхаза вахаш а шийн произведенеш язьеш а хиннав из.

Сочински музеа экспонаташа ше волча бесса воалийт хьинар долаш хинна йоазонхо а тӀемахо а.

Н. А. Островский парте мугӀарашка хьайнар 1934 шера. Укхаза да № 0283937 йола партийна билет.

Йоазонхочо болх беш хинна кабинет. Укхаза цхьаккха хӀама хийцадац. Маьнги, кела тоха машинка, телефон, рояль, диван, кресло, массехк гӀанд, радиоприемник, ратефон, кнйдар. Деррига а Островский дийна волча хана хинначa тайпара да.

Музея экспозицеца да йоазонхочун цун произведенеш эшачарa дӀа-са яхийта дукха кхьхаташ. Йокха шкафаш йиша латт СССР даьхача массадолча къаьмий меттала а доьлат дехьа а арахӀена йоазонхочун произведенеш.

Къаьстта витрина чу латт № 4 йола «Молодая гвардия» яха журнал. Цу тӀа кела техадар «Болат мишта чӀоагӀделар» яхача романe хьалхара доакъош.

Музеята а хьежа, проспекта тӀа тотӀа я ваьнна барельефа юкъе сецача дагадох йоазонхочун дешаш.

«Сога эггара дезагӀа дар вахар да. Из цунна цкъа мара лац, хӀаьта ваха а веза гӀулекх а доацаш доаздаь шераш са дуаш дагаухаргдоацаш».

С. ЛОСЕВ.

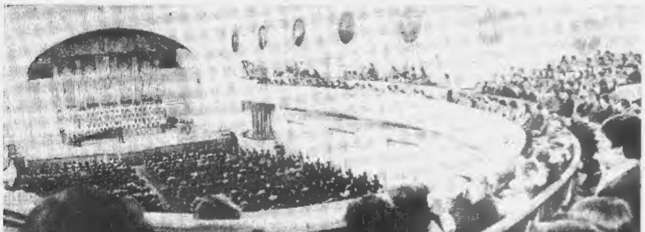

Искусства дунен тӀа

«Ромэн»—цыгански профессиональни

Дукха хӀана ца хиннай ах бӀаь шу хьалха Москве хьахилар хӀанз а тӀехьа дунен тӀа цаI мара доаца цыганий театр «Ромэн». Из хьадаьнзаш хьахинеца, къаьнагӀа волча цыганий драматургаца, РСФСР заслуженни артистаца Иван Ром-Лебедевица къамаьл ду театральни критика Елена ЕРОФЕЕВАС.

— Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце хийцай цыганий кхел — йоах Ром-Лебедева. — ХӀаьта «Ромэн» яха профессиональни театр хьадарох тха кердача историе эггара лоархӀамегӀарча лагӀаех цаI а хилар.

«Ромэн» чехка дӀадовзийтар ше наха. Массаза а дукха хиннаб цыганий ше мораг хьы йовца искусство йовза, таборни илланка ладувгӀа. Чухьувза мух саппа сихача «ромалис» яхача халхарга хьажа безам бараш. ХӀаьта хӀанз дукха хӀама ца эшаш ах бӀаь шу даьннача хана а, тха театре уттаеча спектаклашка хьажа безам бараш, зрительни залерча моттигел дукхагӀа ба.

— **Иван Иванович, дуццал боккъала а, «Ромэн» театра репертуарех.**

— Оаха тайп-тайпарча жанрах йола спектаклаш уттаю. Классика, хӀанзарча хинара советски пьесаш, доалол дехьарча авторий произведенеш. Куприней Лесковей, Сервантеса а Гюгоe а. Светловей Штокей... Тха постановкашта юкъе я «Тхо цыгана» яха музыкально-театрализованни обозрени. «Непоклонов» яха производственни драма. «Вить женях» яха цыганий халкъа комеди. «Цхьа дой» олла романтически баллада драматически баллада — «Ром Баро», классически халкъа драма — «Цыганка Ала». Тха театре эмоциональни Iаламга хьежа а моалогӀа а музыкальни жанр.

Цыганий вахарах, цар историх, хӀанзарча хьалах йола спектаклаш цӀаккха а хадаш тха сцена тӀара. Сцени чески средствашца юха хьаж дуьнен классически литературa произведенех йовзаш йоала образаш — Кармен, Земфира, Грушенька.

— **Мишта хьахиннай хьа хьай творчески биографи?**

— 20-ча шерашка йолалелар со цыганий меттала дувцараш яде. Уж арадувлар цыганашта хьайийлача юкъьаьнца юкъ-юкъе арайийнача издане тӀа — «Ново дром» («Керда никъ») яха журнал. Со вӀезига кхувлацар цыганий клубашна театрализованни программаш кийчъера гӀо де яхаш. ТӀаккха сай безам хилар са пьесаш язъе. Дукха ца гош «Огоньки» «Ново дром» яхача журналаца яелатехар са цхьаь антах лаьтта «Мала ушал тӀе» яха пьеса. Из дар цу шерашка вай на эггара лоархӀамегӀа хеташ хиннача темана хотадаь — цыганаш даим лелаш хургбоацаш цхьанахьа Iохоншабара темана. Цул тӀехьагӀа арадийлар «Ганка» «Таборера йийсар», кхыдараш.

Иван Ром-Лебедев 30 сов гӀча пьеса автор ва. Цу пьесай турпалий ролеш ловзаьй цӀи хезача актераша — Ляля Черная, Мария Скворцовас, Сантина Андреевас, Надежда Михайловас. Ром Лебедева пьесех театра кертерча режиссера Николай Сличенко уттаьяча «Тхо — цыганаш», «Цхьа дой» яхача кеодача спектаклашка шоай талант хьахьекхар на гирхоша — Светлана Янковскаяс, Василий Клейменова, Моси Оглу.

— **Мича кийчбу «Ромэн» театрана актераш?**

— ТӀеххьарча хенашта актера керттера школа театр ше дар. Укхаза лакхйора артисташа шоай говзал, Iомадора сценически движени мишта хила еза, къамаьл мишта де деза, хореографии ювали йовзар. Къонабараш Iомабора бовцонца долча цыганий театра традицеш йовзача опыт йолча актераша.

Эггара хьалха театре баьхараш вӀалла образованн а йоацаш бар. ДагадоагӀа сона оалаш труппе нах хьа мишта яйбора, дукха бар баракъаяз бӀаркъа, керта чешта юкъе бедараша мергӀилгаша доаккаш хиннараш...

«Ромэн» актерий хӀанзара йоахал, дуккагӀча даькъе, лаьрххӀа йола юкъера е лакхера образовани болаш да. Масала, Семен Чунгака яьккхай Щепкина цӀерагӀара театральни училище, Николай Эрденкос — искусствай Дальневосточни институт, Николай Голубенко Луначарске цӀерагӀча театральни искусствай Пачхаьалкхен институтa актерски факультете дешаш ва, хӀаьта Василий Клейменов — цу институтa балетмейстерски факультете. ДагадоххаргӀа къча, Клейменова «Цхьа дой» яхача спектакле сага новкъостал доацаш шийн эггара хьалхара халхараш оттадаьд.

Дукха ха йоацаш «Ромэн» театра лаьрхӀа йола актерски курсаш вӀашагӀъехкай Москве ГнесиныгӀар цӀерагӀча Музыкально-педагогически институте. Укхаза деша баьхкаб мехка тайп-тайпарча городашкарей районашкарей цыганаш. Царех дукха бараш «Ромэн» театра комиссена «корабаьб» лаьрххӀа яха делача хана. Ишттa вӀашагӀтехар хьалхара курс. Тхо чӀоагӀа сатувсаш да цу талант йолча кагирхошка.

— **Мишта гарт тарча хинара театра планаш.**

— Талантливи сагах йола цыганий вахарека комедийни спектакль популярни «Цыгански венгерка» хьалхара историех йола Аполлон Григорьева мюзикл («Пев тӀехьашка шн гитара»). Цхьаькха хӀама а да чӀоагӀа дагадоалаш: цыганий театре «Макар Чудра» яхача Максим Горьке дувцар тӀара из цӀи а йолаш халкъа балет оттаяр лоара.

(АПН).

1 октябрь — Дунен халкъашта юкъерча музыка Ди

Еррига российски хоровой общество вӀашагӀделла ер концерт хилар Московски пачхаьалкхен консерваторе Йоккхача зале. Машарах доттагӀалах, нравзерча бералах даькхе езарах йола илли дика даькор г. Софиера пионерий дворецa «Бояра сияна» яхача хоро. СССР педагогически Iилмай Академи художественни кхетам луча института хоро, кхычар. Музыка цӀей чакхдоалаш чӀоагӀа дагаш айдела дӀахкар советски болгарски бераша болгарски «Маьлха мелоди» а деррига дунен тӀа дӀахкеста дола «Массаза а хилба маьл» яха советски илли а.

СУРТА ТӀА: концерт.

В. ХУДЯКОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА ХУРГДА

29 СЕНТЯБРЕ

С. М. Кирова цӀерагӀа йола культурий салаӀерен парк. 10.00 Болх беш я еррига аттракционаш. 14.00 Радиоконцерт: «Хоастач хилба къахьегача кулгашта». 17.00 Музыкальни эстрада. НохчГӀалгӀай филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00 Баьццара театр. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетаяь кагирхой 1-гӀа городской фестиваль хьаелаар.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 11.00 Болх беш я еррига аттракционаш. Болх беш да «Заманхо» яха берий кинотеатр.

Химиский культура Дворец. 16.00 Беседа: «ДуӀо баьраш». Н. Островский ваь 75 шу дизарга. 17.00 «ГуӀранара бал».

«Красный молот» завода культура Дворец. 17.30 Болх беш я «Сакъердамий дунен чу» яха киноклектори. Кинофестиваль: «Планете гӀолла гӀа бовхаш йода къонай». 18.00 «Саловохство» йзача университета занятий.

Химиский культура Дворец. 8.30 Болх беш я «КӀай маьлa» яха любительски объединени. 12.00 Берашта лаьрхӀа ловзарaш массовкаш. 14.00 Баскетболах йола спортивни ихьаш. 16.00 Н. Островске произведеней выставка.

«Красный молот» завода культура Дворец. 12.00 Болх беш я «Къона театрал» яха клуб. 13.00. Болх беш да «Космонавт» яха берий кинотеатр. 15.00 Болх беш я «Мукъача ден» клуб. 17.00 Машинашъечун Денна хетадаь художественни самодеятельноста концерт.

30 СЕНТЯБРЕ

С. М. Кирова цӀерагӀа йола культурий салаӀерен парк. 10.00 Болх беш я еррига аттракционаш. 14.00 Радиоконцерт: «Есенина стихех даьха иллеш». 17.00 Музыкальни эстрада. НохчГӀалгӀай филармоне симфонически оркестра концерт. 16.00 Кинолектори. Лекци: «СССР-ера машиностроени». 19.00 Кинофестиваль: «XXV съезда решенеш кхоачашъерзь». 18.00 Баьццара театр. Художественни самодеятельноста концерт.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 11.00 Болх беш я еррига аттракционаш. 12.00 «Доше гуйра» яха халкъа сакъердам хул парке. 12.30 Баьццара театр. Техники театра спектакль. 14.00 Гойтама спортивни выступленеш. 16.00 Художественни самодеятельноста концерт. 17.30 НохчГӀалгӀай филармоне симфонически оркестра концерт. 19.00 «Ичкерия» яхача вокально-инструментальни ансамбла эстрада артистий концерт. 18.00 Кинодетектори. Мультфильмаш гойт. 18.30 Халкъарий майда Халхараш.

Маьлха комбината клуб. 16.00 Ловзалоасхи. В. И. Ленинех хиннай цӀей: «Деррига лаьттан тӀарча берашта эш машар». 15.00—16.00 Массовкаш, ловзараш, викторинаш. Асфальта тӀа сурт дикагӀа хьаи дуаьл хьажа йзайкаяь конкурс. Болх беш я консультаций: лора, юриста, педагога. 16.00 Къамаьл ду Октябрьски районерча депутата. 16.20 Доклад: «Машар берашта эш». 16.42 Библиографически обзор: «Даьшта йоанонта — бераш кхедара хьакъехьа». 17.00 Художественни самодеятельноста концерт. 18.20 Хроникально-документальни фильмаш гойт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ГӀуйранара гимнастика.
9.05 — «АБВГДейка».
9.35 — «Шоана лай — йоанойӀ».
10.05 — «Дешара гӀоа».
10.50 — «ГӀуйранара почта» яха музыкальни программа.
11.20 — «Сит. Лаьтта. Веселение». Передача вӀахьу Советски Союза йоазонхо Турпала летчик-космонавта В. И. Севастьянова. (Интервидени).
12.10 — «Спортлото» тираж.
12.30 — «СелаӀда». Дунен халкъашта юкъерча халкъа творчески кхоллам фестивала телевизионни программа. Итали.
13.45 — «УмахцӀено» яхача программа почта.
13.30 — Дунен халкъашта юкъерча бера шерагӀа. Берий художественни самодеятельноста коллективий концерт.
14.30 — Кердадараш.
14.45 — «Гуйлар — тешна халкъар».
15.45 — «Москвичка». Телевизионни клуб.
17.00 — Республикански музей вӀаьмагӀ.
17.15 — «Лейк-Пласида Олимпиадача хьалхара «Игра». Фигурни когсалозтар хьехаф США-ра передача.
18.00 — «9-гӀа студе». Международни политически обозреватель В. С. Зорин.
19.40 — «Короладин кабуци» яхача телевизионни художественни фильма премьера. «О. Генри ах цӀи йолча [illegible]». Хьалхара серс.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Короладин кабуци» яхача телевизионни художественни фильма премьера. ШоллагӀа серс.
22.45 — «Сийрдара дешарав». Чаккхьалча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

10.00 — «Тамашийна гамаш, цец — вийцаI воаккхар». Телевизионни документальни фильм.
10.30 — «Шахматно школа». «КӀай лаьла».
11.00 — «Буратино выставка».
11.30 — Пачхаьалкхен кубански казакий хора концерт.
12.00 — «ВаЬ беше».
12.30 — «Фу? Мича? Маца?» Телевизионни викторина.
13.35 — «Наьна школа».
14.05 — «Фицай морт».
14.35 — «Адлин-Гол 44 шу дахаьнача тӀехьа».
15.05 — Город Павлодарерча В. И. Ленина цӀерагӀча тракторни завода культура ЦӀен халкъа халхарий ансамбля концерт.
15.20 — Iилман вахар.
15.56 — М. Равель. «Фа мажора квартет».
16.20 — «Объектив».
16.30 — «Мишта чӀоагӀлора болат». Дуккхасерийни телевизионни художественни фильм. 3-гӀа серс.
18.00 — Социалистически бахи ловзарк. «Машинашъерий гӀуллакхаш, дагалоацамаш».
18.30 — Киножурнал.
18.40 — «Нохкъост институт». Академика М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта института 50 шу дизара хетаяь кинооче.
18.55 — «Адамий-хӀамий лотерей». Фильм.
19.00 — ЧаЙ дувча хьойоагӀа РСФСР халкъа художник, СССР Пачхаьалкхен преме лауреат А. Я. Кравченко.
19.20 — Мультфильм.
19.50 — «Шоаттаи хӀамагӀанарадио».
20.15 — Теннисах йола СССР-а чемпионат. Донецкера передача.
21.00 — Документальни фильмай программа: «Локмаричуо Аланде хаьнка». «Iа дика хийла къоьахьйрайӀ».
21.40 — Фильм-балет.

30 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА
МАШИНАШЪЕРИЙ ДЕЗА ДИ

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка а дӀаьттаӀ».
9.05 — «Ташкента аиараш». Фильм-концерт.
9.30 — «Гурган бетта сахьата».
10.00 — «Советски Союза гӀулакхдеш ваӀ».
11.00 — «Фаьит баьча хьадашьагӀа». «Волшебник». Художественни фильм. (Венгри).
12.30 — «Юрта сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Театральни спектакль». И. Тургенев. «Дайн бераш». СССР Пачхаьалкхен Iаманга театра фильм-спектакль.
16.45 — «Кинопанорамa клуб».
17.45 — «Цхьан тхоа вӀала». Мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Тахан машинашъерий Ди». СССР автомобильни промышленноста министраца, Социалистически Къахьегама Турпалца В. Н. Поляковцара къамаьл.
19.00 — Концерт.
19.20 — «Динлургдоаца денташ». «Волга-Волга». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Шоана, юрта къахьегамхойӀ». Концерт.
22.20 — Документальни фильм. Чаккхьалча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.10 — Лоацаметрами художественни фильмай программа.
10.35 — Боебоа телевидени. «Безамерча велакъажаро дуне сийрда доаккха». Пионерий Днепецера передача.
11.35 — «Пионерия». Киножурнал.
11.45 — «Школьник» (гӀалгӀай меттала).
13.10 — «Чаьххьлаза йола симфони». Художественни фильм.
13.50 — «ХӀана дага на доаллаш сахаӀар». Фильм.
13.55 — «Со могаш сахте».
14.25 — «СелаӀда». Дунен халкъашта юкъерча халкъа творчески телевизионни программа халкъагӀа фестиваль. Итали.
14.55 — «УмахцӀено». Iилма-популярни программа.
15.55 — «Кинохьежархочун наькъахо».
16.10 — Цирке арене.
16.55 — «Мишта чӀоагӀлора болат». Дуккхасерийни телевизионни художественни фильм. НиьхагӀа серс.
18.00 — Искусствай мастерий а артистически кагирхой а концерт.
19.00 — «Деррига а бера хана дӀадолалу». Красная Преснерча Московски кагирхой театра студе телевизионни документальни фильм.
19.50 — Д. Б. Перголези. «№ 1 йола Кончерто гроссо». ДӀалехь Пачхаьалкхен Латвийски камерни оркестра.
20.00 — «Вийоа даьхьаля хийла шун, бераш!».
20.15 — Теннисах лоаттама СССР чемпионат. Донецкера передача.
21.00 — «Литературни аниверсар».
21.40 — «ӀӀамигрен нийсарзо». Художественни фильм.

РАДИО

29 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Деш кхевчия мишта дӀа, къайбоалеваар?» Захистона (нохчий меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къоналч яха радиовыпуск (эрсий меттала).
10.20 — «Лоаман гоьвлзе». Очерк (нохчий меттала).
10.40 — Композиторaца Петров Владимирица радиовӀашагӀкхетар (эрсий меттала).
11.40 — «Повзс минуташ» (гӀалгӀай меттала).
14.30 — «ДӀасш авторо». Литературни передача (эрсий меттала).
15.15 — «Юкъара йоаздак лоравеш». Радиожурнал (эрсий меттала).
15.30 — Машинашъераьшта лаьрхӀа концерт (нохчий меттала).

30 СЕНТЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.23 — «Шоана дукха езза программа». Концерт (эрсий меттала).
11.15 — Машинашъерий цӀейна хетаяь программа (эрсий меттала).
15.00 — «Къона тӀехье». Радиовыпуск (нохчий меттала).
16.30 — «Школьный глобус» (эрсий меттала).
18.00 — «ЦӀг сийгаш» (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Ашарашца доттагӀал лорашта». Концерт (гӀалгӀай меттала).

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

1980 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛЕ

Газета язлу бувзамa ерригача отделенешка а промышленноста предприятешкарча, транспорта, гӀишлошъеча организацешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждененшкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доардадеча общественни уголкс мочевнешка а гӀолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 соми 12 кепиг; ах бетта — 1 соми 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

Хоттам

Тахан республике гӀоллей Грознея кӀезиг дукха мордхаш а йолаш. Йоачаи в йоацаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегаса температура республике 25—30, Грозне 28—30 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоане ломмен кувцалуш морхаш а йолаш. Йоачаи в йоацаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана —8—13, дийнахьа 20—25 градус вӀовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ФЕ ХИЛА

Сентябрь — йоккхаш, юаш, кхьйола юртбоахама продукташ чуяца бутт. Хьунакъам чубара юртошкарча къахьегамхошта новкъостал деш хул цу хана дешархой, студенташ.

Лагераш йолча моттигашка комфортабельни автобусашца дӀахкувл студенташ, дешархой, укх накъабовхаш улувъявние ГАИ патрульни автомашинаш а йолаш. Деррига а вӀаштӀехьа хургдар, нагахьа санна лагерашкара бераш кхашнарча болх бергболча моттигашка дӀахкувлача хана грузовой автомобилашца пассажираш дӀа-хьа кхувлара правилаш кховчашйоре.

Массехк да хьалха «Чечингушавтострой» АТХ водителa Ш. Базаева Кирова цӀерагӀча совхоза территоре тӀара балха долле ГПТУ-7 бераш ура а латташ дутташ хиннад грузовой автомашинаца. Кхоий кхай тӀа дӀатӀабоалаш цига баьгӀа шлагбаум эйкабац дешархоша, хӀаьта из кхийтта бераш лоза а даь больнице дехьад.

Шоаш балха баха арабовлаехьа дешархоашца инструктаж е а кузов тӀа цаI вонихагӀа ве а везаш хинна преподаватель автомашина кабина чу ваьгӀав. Цхьабакъда, из цо даьдац, цудуьна кагирхой кертерча хилба мехкар кхы из сагота па хилараш массехк сага хала човнаш вьй.

Къаьстта доккхай да мала ро бохабаьча водителаша транспорт лехкача хана хулаш дола хатараш. Веха а волаш машина кo бе а делла Iоховаь вола водитель кхерьме ва шийнен пассажираштен меттел, дага доалаш наькъа тӀа мел нийсбеннача ваха а.

Ишттa хийтта хургдолаш да Гудермесски районерча «Правда» яхача совхоза тракториста А. Сукуева, тоъал верга боко малар а менна шийн Москвича ко бе а делла ва Iохоvча хана. Соа готбенна хиннаб цуна пиаъ, Шахой-Юрта цунна гӀера а наьнна. наькъа юстара гӀолла гӀаш йодача къатеха цо машин гӀатехача хана.

Менна беха хилараш наькъашка хатараш хилийтача водителех ба В. В. Боирков — «Грознефтеоргсинтез» яха гӀииллош хьалхара механикнаш ю управлени. А. А. Панков — Шелковской района автопокола дешархо, кхыбараш.

ДӀадахача кӀирагӀа республика наькъашка 61 хатар хилий, 9 саг ве а вуаш, 45 сага човнаш а еш.

НГӀАССР МВД ГАИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкана секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ02323. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5712.